

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM
BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE YEREL SİYASET VE TEMSİL; İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Mustafa ERKİL

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Kemal ÖZDEN

İstanbul - 2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM
BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE YEREL SİYASET VE TEMSİL; İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Mustafa ERKİL

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Kemal ÖZDEN

İstanbul - 2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı **Y1012.060050** numaralı öğrencisi **Mustafa ERKİL**'in "**TÜRKİYE'DE YEREL SİYASET VE TEMSİL; İSTANBUL ÖRNEĞİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 29.05.2014 tarih ve 2014/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *aybın* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *başarılı* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :16/06/2014

1)Tez Danışmanı: ~~Yrd.~~ Doç. Dr. Kemal ÖZDEN

[Handwritten signature]
.....

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Celal Nazım İREM

[Handwritten signature]
.....
[Handwritten signature]
.....

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Selahattin DEMİRCİ

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında öncelikle; siyasetin önemini, kapsamını ve yapılarını ele alarak mahalli ölçekte yapılan yerel siyasetin kavramını, tüm süreçlerini, aktörlerini ve Türkiye'deki kurumlarının nasıl işlediğini bununla birlikte; yerel siyaset ve temsil ilişkisi, yerel temsil alanları incelenmiştir.

Ayrıca yerel yönetimlerde temsil katılım kapsamında Avcılar ve Başakşehir Belediyesi'ndeki meclis üyelerinin sosyo-demografik bakımından nitelik bilgileri araştırılmıştır.

Çalışmamda bilgi ve tecrübeleriyle her türlü yardımı gösteren, tez sürecinde bana ışık tutan tez danışmanım değerli Doç. Dr. Kemal Özden'e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca bana olan inancı, maddi ve manevi desteklerinden dolayı sevgili babam Hasan Hüseyin Erkil'e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ŞEKİLLER	v
GİRİŞ ...	1
1. YEREL SİYASET VE TEMSİL	4
1.1 SİYASETİN ÖNEMİ VE TANIMI.....	5
1.2. SİYASETİN TANIMI	8
1.2.1. Örgütsel Yapılarına Göre Siyasal Partiler	9
1.2.1.1. Kadro Partileri.....	9
1.2.1.2. Kitle Partileri.....	11
1.3. SİYASİ PARTİ SİSTEMLERİ	12
1.3.1. Siyasi Partilerin Amacı Ve Önemi.....	13
1.3.1.1. Menfaatleri Birleştirilmesi	15
1.3.1.2. Siyasi Devşirme.....	15
1.3.1.3. Siyasi Sosyalleşme	16
1.3.2.Siyasi İktidarı Kullanma Ve Denetleme.....	17
1.3.3. İletişim Ve Etkileşim Sağlama	18
1.3.4 Siyasi Partilerin Çeşitleri.....	19
1.3.4.1. Tek Partili Sistemler.....	19
1.3.4.2. İki Partili Sistemler	20
1.3.4.3. Çok Partili Sistemler	21
1.4. YEREL SİYASET	21
1. 4. 1. Yerel Siyasetin Kapsamı.....	21
1.4.2. Yerel Siyasete İlişkin Bazı Kavramlar	23
1.4.2.1. Yerel Demokrasi Ve Türkiye	24
1.4.2.2. Yerel Yönetimlerde Başarı Ve Kaynak Sorunu	26

1.4.3. Yerel Siyasetin Aktörleri	27
1.4.3.1. Birey	27
1.4.3.2. Baskı Grupları.....	28
1.4.3.3. Bürokrasi	29
1.4.3.4. Yerel Siyasal Otoriteler	31
1.4.4. Türkiye'de Yerel Siyaset Kurumları	32
1.4.4.1. Merkezi Yönetimin Taşra Teşkilatı	32
1.4.4.2. Sivil Toplum Kuruluşları	33
2.SİYASİ TEMSİL	35
2.1. TEMSİL KAVRAMI	35
2.2. YEREL TEMSİL	39
2.3. YEREL SİYASET VE YEREL TEMSİL.....	40
2.3.1. Yerel Yönetimler	41
2.4. YEREL YÖNETİMLERDE TEMSİL.....	42
2.4.1. İl Özel İdarelerinde Temsil	46
2.4.2. Belediye Meclis Ve Yönetimlerinde Temsil	47
2.5. KATILIM	49
2.5.1. Yerel Yönetimlerde Geleneksel Katılma Yöntemleri	49
2.5.1.1. Seçimler Yoluyla Katılma.....	49
2.5.1.2. Halk Oylaması Yoluyla Katılım	50
2.5.1.3. Referandum Yoluyla Katılım	51
2.5.2. Yerel Yönetimlerde Modern Katılma Yolları.....	52
2.5.2.1. Elektronik Yollarla Katılım.....	52
2.5.2.2. Yerel Meclis Toplantıları Yoluyla Katılma	53
2.5.2.3. Kamuoyu Araştırmaları Yoluyla Katılma	55

3. YEREL TEMSİL VE SİYASETE KATILIM VE İSTANBUL BAŞAKŞEHİR VE AVCILAR ÖRNEĞİ.....	56
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	56
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	56
3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	56
3.4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI.....	57
SONUÇ	73
KAYNAKÇA	77
ÖZET	84
ABSTRACT	85

ŞEKİLLER

Şekil 1. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyesi Sayıları	58
Şekil 2. Avcılar Belediyesi Meclis Üyesi Sayıları	59
Şekil 3. Başakşehir ve Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Cinsiyet Dağılımının Karşılaştırılması	60
Şekil 4. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Eğitim Durumlarının Değişim Grafiği	61
Şekil 5. Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı	62
Şekil 6. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Yaş Dağılımları	63
Şekil 7. Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Yaş Dağılımları	64
Şekil 8. Avcılar İlçesi Belediye Meclis Üyelerinin Meslek Durumunun Dağılımı	65
Şekil 9. Başakşehir İlçesi Belediye Meclis Üyelerinin Meslek Durumunun Dağılımı	67
Şekil 10. 2013 Yılı Avcılar Belediyesi Encümen Karar Sayıları	68
Şekil 11. 2013 Yılı Başakşehir Belediyesi Encümen Karar Sayıları.....	70
Şekil 12. 2013 BİMER Kayıtlarına Göre Avcılar Belediyesine Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi	71
Şekil 13. BİMER Kayıtlarına Göre Başakşehir Belediyesi Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi	72

GİRİŞ

Sürekli olarak değişen ve gelişen yönetim anlayışında, dönüşümün ana unsuru olan "insan" bu süreçte en etkili rolü oynamaktadır. İnsana dayalı olan sistemler gelişime açıktır. Çünkü insan doğası gereği sürekli olarak en iyiye ulaşmak ve ona sahip olmak arzusundadır. Her bireyin toplum içinde bir yeri ve önemi vardır. Toplumda bireyleri bir arada tutabilmek ve beraber yaşam koşulları oluşturmak, ilkeler ve değerler ışığında mümkündür. Adalet, özgürlük, eşitlik gibi değerler birlik ve beraberliğin parametreleri olmaktadır. Toplumun en küçük birimi olan aileden başlaması gereken bu ilke ve değerler bir devlet çatısı altında yaşayan insanları tarih, kültür, gelenek, coğrafya gibi ortak paydaşlarıyla kapsayıp ve nihayetinde dünya insanlarının bütünüyle din, dil, ırk, mezhep farkı gözetmeksizin mukaddes gören anlayıştır. Bu anlayış demokrasinin de ruhunu oluşturmaktadır. Demokrasi çoğunluğun haklarının birincil olarak belirlediği gibi azınlık haklarını da güvenceye alan, sosyal eşitsizliği yok etme adına fırsat eşitliğini gözeten ve kamu işlerinde halkın katılımını ve görüşünü benimseyen bir araçtır. Dünyada devlet yönetimlerinde demokrasinin birçok farklı uygulanış şekli vardır. Bu farklılıkların temelinde siyasal gelenek, sosyo-ekolojik yapı, inanç, kültür ve coğrafya gibi faktörler yatmaktadır. Eski Yunan devrindeki filozoflar Aristo ve Eflatun demokrasiyi eleştirmiş olsalar bile günümüzde en iyi yönetim biçimi olarak demokrasi çeşitlerinin tartışılması, demokrasinin rasyonel doğrularca benimsendiğini göstermektedir.

Demokrasinin en etkili bir şekilde tatbik edileceği yer ise hiç kuşkusuz yerel yönetimlerdir. Nitekim demokrasinin doğuş yeri eski Yunan'da şehir devletleri olmuştur. Nasıl ki bir ülkenin değişimi ve gelişimi toplumun en küçük birimi olan aileden başlarsa, demokrasinin kuvvetli bir biçimde uygulanacağı siyaset, muhakkak yerelde başlar. Yerel yönetimlerin demokratik esaslara dayandırılarak, katılımcı anlayışının güçlendirilmesi ve genişletilmesi, değişimi daha anlamlı kılacağı şüphesizdir. Yerel Katılım,

toplumu yönetimin bir halkası olarak görmekte ve insanlara sosyal sorumluluk ve inisiyatifler katmaktadır. Yerel yönetimlerin verimliliği bakımından daha güçlü olmaları gerekmektedir. Bu güç yetki genişliğinin daha kapsamlı olmasıyla mümkündür. Günümüzde merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki yetki paylaşımları hala tartışılmaktadır. Merkezi yönetimin, yerel yönetimler üzerindeki idari vesayetinin gün geçtikçe azaldığı görülmektedir. Ademi-merkeziyet yani yerinden yönetim anlayışı, ayrıca yetki genişliği olarak da bilinen "decentralization" yönetim olgusuna farklı bir anlayış getirmiştir. Demokrasinin zenginleştirilmesi yani etkinliğinin artırılması katılımı tetikler. Halkın yerel siyaseti yönlendirme aşamasında temsil ediciliği çok önemlidir. Demokratikleşmenin altın kuralı halkın bütünüyle temsil noktasında rol almasıdır. Bu demokrasinin eşitlik ve katılım kavramlarını oluşturmaktadır.

Temsil alanının genişletilmesi, halkın her kesiminde tezahür etmesi doğrudan demokrasiye zemin hazırlar. Özellikle yerel düzeyde temsilin hayata geçirilmesi daha olanaklıdır. Çünkü temsil edenlerle seçmenler arasında mesafe yakınlığının olması etkililik ve verimliliğin artmasına sebeptir. Siyaset yerelde başlar sözü buna en büyük örnektir. Halkın yerel politikaları yönlendirmesi aynı zamanda sisteme dahil olabilmesi bir bakıma temsil ediciliği ile olanaklıdır. Yerel ölçekte temsilin birçok aktörleri vardır. Bunlar; belediye meclisi, kent konseyi, siyasal partilerin ilçe teşkilatlanmaları, sivil toplum örgütleri, derneklerdir. İnsanların oluşturduğu bu mekanizmaların yönetim aşamasında temsil edebilirliği çok önemlidir. Temsil noktasında yaş, cinsiyet, eğitim ve meslek grubu önemli noktalardır. Günümüzde hızlı gelişen bilim ve teknoloji ışığında yerel mekanizmaların artışı görülmektedir. İnsanları sisteme dahil etmek ve yerel kalkınmayı sağlamak için bir takım oluşumlar kurulmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından kurulan ve hedefi "sürdürülebilir kalkınma" olan planın temel noktası yerel katılımın sağlanmasıdır.

Demokrasi, temsilin en önemli olduğu yönetim biçimidir. Halkı temsil eden unsurlar ulusal alanda milletvekilleri, yerel alanda da yerel yönetimler ve ilçe meclisleridir. Bu çalışmada, İstanbul'un Avcılar ve Başakşehir ilçelerindeki ilçe meclisleri incelenmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Avcılar ve Başakşehir meclis üyeleri sayıları, cinsiyet dağılımları, eğitim durumları, yaş dağılımları, meslek durum dağılımları ve alınan encümen karar sayıları karşılaştırılmıştır.

1. YEREL SİYASET VE TEMSİL

Günümüz dünyasında toplumsal işbirliğine dayalı olan aynı zamanda katılımcı ve paylaşımcı bir anlayışa sahip yönetim kavramı bilimin ve teknolojinin verdiği imkânlar dâhilinde gitgide çağdaşlaşan ve alanını genişleten demokratik düzeni zenginleştirmektedir. Hizmeti esas alan bu anlayış şeffaf, yerindelik, etkinlik ve hesap verilebilirlik gibi modern rasyonaliteyi içinde barındırıyor. Yönetişim ağının en etkili hissedildiği alan ise kuşkusuz yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler yapısı gereği gelişime ve ilerlemeye daha açık kurumlardır. Bu kurumlar hizmet etme hususunda yerindelik kavramının getirdiği bir avantaja sahiptirler. Siyaset her ne kadar geniş bir alanda varlığını sürdürse de yerelde olduğu kadar etkisini diğer alanlarda hissettiremez. Yerelde yapılan siyasetin can damarı hizmeti esasa alan anlayıştır. Çünkü yerel halk ilk önce kendi yaşam alanını denetler.

Ulusal düzeyde yapılan siyaset, süratli bir şekilde gelişen kentlerin ve kentleşmenin getirdiği sorunlar ile yerel bazda etkisini göstermeye başlamıştır. Demokratik standartların oluşumuna ve uygulanmasına daha kolay imkan sağlayan kentler, gelişim sahasına daha açıktır. Sınırların dar olması, nüfusun az olması gibi faktörler bu gelişimi daha olanaklı kılmaktadır. Ayrıca siyasetin ulusal aktörleri, yerel siyasette de benzer biçimde yer almıştır. Mahalli yönetim organları olan; il özel idareleri, belediyeler ve köy idareleri yerel siyasetin yürütmesi olarak görülmektedir. Ayrıca ulusal siyasetin, yerel yönetimlerden sorumlu bakanlıkları, milletvekilleri, ilçe teşkilatları bu yelpazeyi genişletmektedir. Bunların dışında sivil toplum örgütleri, dernekler vb. tüm sosyal oluşumlar yerel siyasetin aktörlerini oluşturmaktadır.

1.1 SİYASETİN ÖNEMİ VE TANIMI

Siyasetin temelinde uzlaşma yatmaktadır. Bu toplumsal uzlaşımın birlikte halkın tüm dinamiklerini bir arada tutabilmek, ortak yaşam koşulları oluşturmak, kamusal alanın düzenlenmesi aynı zamanda iktidarı ele geçirme, siyasal otorite kurma, karar alma gibi amaçlar siyasetin çizgilerini oluşturmaktadır.

Siyaset üzerine birçok tanımlamalar, açıklamalar ve yorumlar yapılmıştır. Bir çoğunun birbirini tamamladığını gördüğümüz gibi farklı düşünce ve algılara yol açtığını hatta bazen çatıştığını da görmek mümkündür. Siyaset hiçbir zaman tekdüze olmamıştır.

Mümtaz'er Türköne Siyaset adlı eserinde bu çelişkili durumu "çatışmaların çözüme kavuşturulma süreci" olarak görmüştür. Konuyu şu şekilde ele almıştır.

"Siyasetin, çift yönü vardır. Bir yönünde çatışma, diğer yönünde konsensus bulunur. Bir yönde muhalif düşünceler, farklı istekler, birbirleriyle farklı menfaatler kazanmak için çetin bir şekilde mücadele eder. Bir diğer yönünde ise birey müşterek şartlar içinde sulh içinde yaşamı idame ettirmeyi, elbirliği yapmaya ve aynı zamanda anlaşmaya emek verir. Bundan dolayı politikanın öz kaynağı "çatışmaların çözüme kavuşturulma süreci" denilerek nitelenir. Aynı arzu ve menfaatlerin muharebesine sebep olan durum, halkın birbirine olan endişesi ve önyargılarını çoğaltır; böylece sorunun çözümünü, siyaseti birlikte beraber olma olgusunun engellenemez maddesi haline getirir"¹.

Münci Kapani ise siyasetin temelini çatışmadan kaynaklandığını öne sürer ve iktidara sahip olabilme adına verilen mücadele olarak yorumluyor.

¹Mümtazer Türköne, *Siyaset*, 3.bs., Ed. Ankara, Lotus, 2005, s. 6.

Bir düşünce bakımından, siyaset halk arasında muharebe, bir çatışma ve savaştır. İnsanlar fıtratları, sosyal gelir seviye durumlarına göre farklı düşüncelere ve farklı menfaatleri vardır. Birbirleri arasındaki fikir, menfaat ve ruhsal meyil farklarından oluşan anlaşamama siyasetin özyapısını meydana getirir. Bir yönden, kavganın öz sebebi halkın değerlerin bölüşülmesi diyebiliriz. Bu çatışmadaki maksatsa, erke sahip olmaktır. Halkın içindeki belli bloklar siyasal gücü sağlamak ayrıca onu kendine çevirmek suretiyle fikirlerini ve menfaatlerini hayata geçirmek hedefine sahiptirler. Bu durumda maksat, özetle, iktidara sahip olunması ve onun getirdiği çıkarların bölüşülmesidir².

Andrew Heywood'a göre; Marksist ideolojinin fikir babaları olan Karl Marx ve Lenin siyaset'in olgusuna farklı bakış açısı getirmiştir.

Marksistler ise bu konuda "politika" tanımını iki şekilde izah etmişlerdir. Marx "politika" tanımını bir seviyede devlet işlevine ilişkin süregelen anlamında kullanmıştır. Komünist Manifestosu'nda ([1848] 1967) politik iktidarı "bir tabakanın öbürünü sömürmesine neden olan örgütlenmiş iktidardan ibaret olarak ele almıştır. Marx'a açısından politika, hukuk ve kültürle birlikte, sosyal yaşamın hakiki madeni olan iktisadi "temel"den farklı olarak "üst yapı"nın bir bölümüdür. Böylelikle Marx, iktisadi "temel" ile hukuki ve politik "üstyapı"yı birbirinden tamamıyla farklı algılamamıştır. "Üstyapı"nın iktisadi "temel"den ayrıldığına ve onu aksettirdiğine inanç sağlamıştır. Marx'a göre, daha dip bir seviyede politik iktidar, kökenlerini sınıf yönteminde bulur: Lenin'in de ifade ettiği üzere "politika, iktisadın en yoğun şeklidir". Politikanın devlet ve küçük ölçekte kamusal alanla kısıtlanabileceğine benimseyenlerin aksine, Marksist düşüncenin "iktisadi olan siyasi olandır" düşüncesine benimsedikleri düşünülebilir. Bu açıdan bakar isek, Marksist düşünce, politikanın merkezine sınıf kavgasıyla zikrettikleri sivil halkı getirirler.

²MünciKapani, **Politika Bilimine Giriş**, 11.bs., Ankara, Bilgi Yayınevi. 1999, s. 17-18.

Kısacası Marksist anlayış; siyaseti devlet çatısı altında, kamusal alanın dar çerçevesinden çıkarmış daha çok iktisadi temellere oturtmuştur. Toplum'da bulunan sınıfsal farklılıkların, siyasi iktidar olmaları hususunda verdikleri mücadele olarak ele almıştır³.

Andrew Heywood, siyaset hakkındaki farklı görüşleri 4 ana başlık altında incelemiştir⁴.

- Hükümet edebilme sanatı bakımından politika
- Kamusal konular bakımından politika
- Konsensus ve anlaşma bakımından siyaset
- İktidar ve kaynakların tevzisi bakımından politika

Ünlü Yunanlı filozof Eflatunda benzer bir yaklaşımla siyasetin “insanları rızalarıyla yönetme sanatı” olduğunu belirtirken; Şansölye Bismarck politikayı “mümkün olanın sanatı” diye tanımlamıştır. “Siyasal bilimin babası” olarak kabul edilen Aristo ise siyasetin “insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı olduğu” noktası üzerinde ısrarla durmuştur. Büyük Selçuklu veziri Nizamül Mülk'de doğunun prensi sayılabilecek olan “Siyasetname” adlı eserinde başarılı siyasetin adalete ve bilgiye dayanan yönetim biçimi olduğunu belirtmiştir.⁵ Siyaset'e dair tarihten günümüze kadar olan bu süreçte farklı düşünceler ortaya atılmıştır. Birbiriyle çatışan ve bağdaşan aynı zamanda tamamlayan yorumlar siyasetin mutlak bir açıdan ele alınamayacağını göstermektedir.

³ Andrew Heywood, **Siyaset**. (Bekir Berat Özipek ve diğerleri (çev.)) Ankara, Adres Yayınları, 2007, s. 14.

⁴Heywood, s. 3.

⁵ Hüseyin Çiftçioğlu, “Yerel Siyaset Göksun Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi) Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2006, s. 7.

1.2. SİYASETİN TANIMI

İnsanlar, birçok nedene bağlı olarak çeşitli düşünce ve farklı çıkarlara sahiptirler. İnsanların ve oluşturdukları örgütlerin ve toplumların aralarındaki bu farklılıklardan oluşan menfaat çatışmalarının konusu toplumca yaratılan maddi ve manevi değerlerin paylaşılması ile ilgili olup asıl amaç siyasi gücün ele geçirilmesidir⁶.

Başka bir ifadeyle siyaset ülkedeki insanlar arasında meydana gelen bir çatışma, bir mücadele ve kavga olarak ifade edilebilir. İnsanlar yapıları ve diğer farklılıkları açısından değişik fikir ve menfaate sahiptirler. Kişiler arasındaki bu farklılıklardan doğan çatışma politikanın temelini oluşturur. Yani çatışmaların konusu toplumdaki değerlerin paylaşımından oluşmaktadır. Çatışmalardaki hedef ise iktidarı ele geçirmektir. Toplumdaki içindeki çeşitli gruplar siyasal iktidarı ele geçirerek kullanmak suretiyle kendi görüş ve menfaatlerini gerçekleştirmek amacındadırlar. Kısaca hedef iktidarın ele geçirilerek sağladığı yararların paylaşılmasıdır⁷.

Siyaset kendine has bir dil ve üslup kullanarak insanların mevzubahis konu hakkındaki kanaatini etkilemek, kanaati oluşmamış olanları kendi düşüncesi yönünde kanaat sahibi yapmak ve sonunda onları kendi safına alma amacı taşır. Bu bakış açısı ile yaklaşıldığında siyasetin sorunları çözüme kavuşturmaktan çok, yönlendirme özelliği ağır basmaktadır. Siyaset sanatı ve bu sanatı icra eden kişi için ikna kabiliyeti çok önemlidir. Siyaset belli bir dünya görüşünün aydınlattığı yolda insanları yönetmek, bu görüşe dayalı organizasyon oluşturmak demek olduğuna göre fikir ve yönelimlerin taşıyıcısı da olmaktadır.

⁶ Ali Öztekin, **Siyaset Bilimine Giriş**, Ankara: Siyasal Kitapevi. 2001, s. 2.

⁷Kapani, s. 17.

1.2.1. Örgütsel Yapılarına Göre Siyasal Partiler

1.2.1.1. Kadro Partileri

Batı demokrasilerinde iktidar yarışında örnekleri ilk görülen partilerdir. Bu partiler üye sayılarını arttırmak bakımından özel bir çaba göstermezler. Genellikle siyasal yelpazenin sağ kanadında yer alan kadro partileri için önemli olan nicelik değil, niteliktir. Bu partiler seçim çevrelerinde etkili ve zengin isimleri bilinen kişileri bir araya toplamaya çalışırlar. Bunun başlıca amacı bu kişilerden parti adaylarına parasal destek ve oy sağlamaktır. Çevrenin ileri gelenlerinden oluşan yerel komitelerin başlıca görevi seçimlere hazırlanmak ve seçim çalışmalarını yürütmektir. Bu partiler seçim zamanları haricinde pek ortalıkta görünmezler ve faaliyette bulunmazlar. Seçim zamanlarında bir yandan para toplayıp diğer yandan da oyları etkilemek amacı dışında pek faaliyet göstermezler⁸.

Kadro partileri, 19. yüzyılda kural olan servete dayalı seçim sistemlerinde, kitlelerin hiçbir siyasal etkinliğinin bulunmadığı, sınırlı oy sisteminin devam ettiği zamanlarda ortaya çıkan bir parti modelidir⁹.

Elit ya da kadro partileri, bireysel parlamento temsilcileri tarafından onların parlamentodaki işlerinde daha fazla koordinasyon sağlama girişimleriyle ortaya çıkmıştır. Bu koordinasyon girişimleri çerçevesinde milletvekilleri bir araya gelmişler ve elit ya da kadro partilerini oluşturmuşlardır. Bu tarz partiler içinden çıktıkları köken bakımından

⁸Kapani, s. 168-169.

⁹ Maurice Duverger, **Siyasi Partiler**, Çev. Ergun Özbudun, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, 1992, s. 109.

parlamentoda doğan-parlamento dışında doğan partiler ayrımında parlamento içinden doğan partiler ayrımına denk düşer¹⁰.

Kadro partileri, Maurice Duverger'nin de belirttiği gibi, *“kitleleri mali ya da siyasal bakımdan örgütlendirmeye muhtaç olmayan, kendi seçkinleri, şöhretleri ve mali destekçileri olan ve kendi siyasal eğitimini yeter gören sağ ya da burjuva partileri ayrımına denk düşer¹¹.”*

Kadro partileri, niteliğe büyük önem verirler. Ve onların hedefinde prestij, teknik ustalık, geniş servet gibi unsurların önemli yer tutmaktadır. Bu partilerde yönetici kadro ile partiye seçimlerde oy veren seçmen ya da taraftar topluluğu arasında ayrıca örgütlenmiş bir üye topluluğuna da ihtiyaç yoktur. Çünkü dönemin oy hakkını ve belirli makamlara seçilebilme hakkını varlıklı erkeklere vermesi, sınırlı sayıda bir seçmen kitlesini örgütleme ihtiyacını doğurmamış ve böylece de kampanyalar yoğun örgütsel faaliyetleri beraberinde getirmemiştir¹².

Kadro partileri, genel oy ilkesinin kabulünden sonra ortaya çıkmış eski tip partilerdir. Bu yüzden ki, bu partiler başlangıçta kitleleri örgütlenme ve üye sayılarını genişletme gereğini duymamışlardır. Fakat zamanla siyasal demokrasinin tam olarak yerleşmesinden sonra- kadro partilerinin de, kitle partilerini taklit ederek kapılarını sıradan üyelere açtıkları görülmektedir. Bunun sonucunda bugün “saf “kadro partisi tipine pek rastlanmamakla beraber, bunlar esas itibariyle eski yapılarını korumuşlardır¹³.

¹⁰ Andre Krouwel, **Handbook Of Party Politics**. Ed. Richard S. Katz & William Crotty. Londra, Sage Publications, 2006, s. 263.

¹¹ Duverger, s. 111.

¹² Richard Gunther ve Larry Diamond, **Types and Functions of Parties, Political Parties and Democracy**, USA: The Johns Hopkins Press. 2001, s. 175.

¹³ Kapani, s. 169.

1.2.1.2. Kitle Partileri

Kitle partileri, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında oy hakkının genişlemesi, kentleşme, sanayileşme, işçi sınıfının mobilizasyonu gibi gelişmelerle yakından ilişkili olan belirli sosyal ve siyasal koşulların ürünüdür. Bu durum kadro partilerinin yerini kitle partilerinin almasıyla açıklanabilir¹⁴.

M. Duverger'e göre, kitle partileri, kadro partilerinden farklı olarak, halkahitap eden, üye devşirmenin gerek siyasal gerekse mali yönden temel nitelik taşıdığı, mali yönden partinin esas itibarıyla üyelerin ödemiş oldukları aidatlara dayandığı ve seçimlerin demokratik yoldan finanse edildikleri bir parti türüdür¹⁵.

Kitle partileri, toplumun geniş yığınlarına ulaşmayı hedefler. Bu partiler toplumun diğer kesimleriyle de geniş ölçüde işbirliğine giderler. Bu bağlamda işçi sendikaları, dinsel ve diğer toplumsal örgütler, sadece siyasi işbirlikçiler olarak katkıda bulunmaz, seçim dönemlerinde seçmenlerin harekete geçirilmesini sağlayarak bu tarz partilerin başarısı için mücadele eder. Benzer şekilde, 1960'lı yıllardan itibaren televizyonun icadı ile siyasiler seçmenle doğrudan iletişime geçebilme imkânının kazandılar. Ayrıca sendikal üyeliğin de pek çok ülkede azalmasıyla kitle iletişim örgütlerinin dayanağı olan ikincil örgütlerin gerilemesi ile beraber kitle partileri eski güçlerini kaybetmeye başlamışlardır.¹⁶

¹⁴Gunther ve Diamond, s. 16.

¹⁵Duverger, s. 107.

¹⁶Gunther ve Diamond, s. 178.

1.3. SİYASİ PARTİ SİSTEMLERİ

Duverger'e göre modern siyasi partilerin doğuşu, 19. yüzyıl Avrupa'sında iki temel nedene bağlanabilir. Bunlardan birincisi, temsili ve sorumlu hükümet ilkesinin yerleşmesi iken; ikincisi de, oy verme hakkının tüm topluma yayılmasıdır. İlk zamanlar toplumun çok sınırlı ve belirli kesimlerine özgü olan oy kullanma hakkı, yavaş yavaş tüm vatandaşlara tanınmaya başlayınca, parlamentolarda ve meclislerde günümüz siyasi partilerinin ilk çekirdekleri sayılan hizipleşmeler ve gruplaşmalar başlamıştır. Siyasal partilerin ortaya çıkıp gelişmesindeki aşamalar; ilk önce parlamento gruplarının oluşması, sonra bu grupların parlamento dışında örgütlenmeleri, zamanla da bu örgütlerin seçim komiteleriyle bağlantılar kurarak siyasal iktidarı ele geçirme yarışına katılmaları biçimindedir¹⁷.

Günümüzün modern siyasal partilerinin ilk örnekleri Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de görülmektedir. Önceleri servet, vergi gibi belirli ölçülere dayanan oy hakkı, Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletinde 1827 yılında, İngiltere'de ise 1832 yılında genişletilmiş; ilk siyasal parti de Amerika Birleşik Devletleri'nde 1795-1800 döneminde Cumhuriyetçi Parti ismiyle kurulmuştur. İngiltere'deki ilk siyasal parti de 1877 senesinde kurulan Ulusal Liberal Federasyon'dur. 2.Dünya Savaşı'ndan sonra siyasal partiler, demokratik siyasal yaşamın ayrılmaz öğeleri olarak anayasalara girmiştir¹⁸.

Türkiye'de İttihat ve Terakki, İkinci Meşrutiyet'le kurulan Mebusan Meclisi'nde ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve daha sonra Halk Fırkası da ilk Büyük Millet Meclisi'nde partileşmişlerdir. Batı'da geniş yığınlarını örgütleyen partiler, ilk kez burjuva sınıfına karşı işçi sınıfınca kurulduğu halde;

¹⁷ Ali Öztekin, **Siyaset Bilimine Giriş**, Ankara: Siyasal Kitabevi. 2001, s.74.

¹⁸ Öztekin, s.74.

Türkiye’de çok partili sisteme geçişle birlikte üst sınıf partileri içinde görülmüşlerdir. Bu da Türkiye’nin henüz sanayileşmesini tamamlamadan, Batı’nın demokratik siyasal kurumlarını almasından ileri gelmektedir. Ülkemizde, Türkiye İşçi Partisi’nin kuruluşuna değin (1962), Cumhuriyet döneminde kurulan partilerin bir özelliği de, diğer bir partinin içindeki hizipçilik hareketlerinin oluşmasıyla doğmuş olmalarıdır¹⁹.

1.3.1. Siyasi Partilerin Amacı Ve Önemi

Siyasal partiler, belirli siyasal düşüncüleri, seçimler vasıtasıyla faaliyete geçirmek üzere kurulmuş örgütlerdir. Bunların amacı iktidara gelip ülkenin yönetiminde söz sahibi olmaktır. İktidarı ele geçiremediklerinde de muhalefette kalarak iktidardaki parti ya da partilerin politika, eylem ve uygulamalarına kendi düşünceleri doğrultusunda eleştiride bulunur yada desteklerler. Ancak genellikle eleştiren taraf olurlar. Siyasi partiler demokratik toplumlarda var olmaları sebebiyle geçmişleri de çok eski değildir. Avrupa’da monarşinin son bulması ile 17. yüzyılın sonları ve 18. yüzyılın başlarında yönetimde temsil sisteminin kabul edilmeye başlanmasına bağlı olarak hükümdarların yetkilerinin, sınırlı da olsa, paylaşılmaya başlanması ile ortaya çıkmışlardır²⁰.

Siyasal partiler, belli bir program dahilinde siyasal kararları etkileyerek siyasal iktidarı elde etmek üzere kurulan örgütlerdir²¹. Kapani (1999: 160)’ye göre ise, “*bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacını güden, sürekli bir örgüte sahip kuruluşlardır*”²².

¹⁹ Server Tanilli, **Devlet ve Demokrasi Anayasa Hukukuna Giriş**, 8. baskı, İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1996, s. 225.

²⁰ Aysel Aziz, **Siyasal İletişim**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı, 2003, s. 49-50.

²¹ Ahmet Taner Kışlalı; **Siyaset Bilimi**, Ankara: İmge Kitapevi, 6. Baskı, 1997, s. 238.

²²Kapani, s.160.

Siyasal partiler, seçim kampanyaları başta olmak suretiyle ve çeşitli faaliyetleri ile siyasal süreçte önemli rolü oynarlar. Seçmenin oyunu sağlıklı verebilmesi için partileri ve adaylarını tanıması, adayların görüşlerinin kendi görüşlerine ne denli yakın olduğu ve bunları gerçekleştirmek yönünde ne kadar gayret gösterecekleri gibi konularda bir kanıya varması gerekir. Bu durum seçmenin bilgilendirmesi gerekliliğini gündeme getirmektedir²³. Ancak unutulmamalıdır ki, seçmenlerin doğru seçim yapabilmeleri doğru bilgilendirilmelerine bağlıdır.

Demokrasilerde siyasal sürece katılmak Siyasal partiler ve seçimler ile olmaktadır. Demokrasilerin hem partileri hem de seçim sistemlerini içine alan değişimi genellikle gelişen ve genişleyen yönde olur. Siyasal sürecin işleyişindeki dönüşümlerle siyasal partiler kendi içyapılarında değişikliklere uğrarken, seçimler ve seçimlere katılım biçimleri toplumlara ve zamana göre değişik biçimler almıştır²⁴.

Siyasi partilerde asıl hedef iktidarı ele geçirmektir. İktidar veya iktidar ortağı olamayan siyasi partiler ise iktidarı denetleyen bir görev üstlenirler. Muhalif faaliyetler, parlamentoya girilerek siyasi partiler yoluyla yapılabildiği gibi, parlamentoya giremeyen partiler de, parlamento dışında farklı şekillerde muhalefet yapabilirler. Siyasi partiler dağınık görüş ve çıkarları parti programları etrafında toplayarak bunları siyasi alanda temsil edilebilir hale getirirler. Demokratik bir ülkede siyaset yapan kadrolar siyasi partiler aracılığıyla bu göreve gelirler. Hem siyasal toplumun işlerini yönetme hem de yöneten iktidarı denetleme siyasi partiler aracılığıyla yerine getirilir.

²³ Tuğrul Tunalıgil, “Siyasal Parti Seçim Kampanyası Sürecinde Reklamların Rolü ve Türkiye’den Bir Uygulama: Cumhuriyet Halk Partisi’nin 3 Kasım 2002 Erken Genel Seçimlerindeki Siyasal Reklam Kampanyası”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2005, s. 7.

²⁴Tunalıgil, s. 7.

1.3.1.1. Menfaatleri Birleştirilmesi

Siyasi partiler, toplumdaki değişik düşünce ve kanaatlere yön vermek suretiyle, onları bir ortak payda altında toplayıp, bu düşünce ve kanatların hakim görüş haline gelmesi için çalışırlar. Partiler, fertlerin kişisel tepkilerini kamuoyunu belli biçimlere sokarak, bireyselleşmiş tepkinin organize tepkiye dönüşmesini sağlamak suretiyle aktif netice alıcı bir mahiyet kazandırırılar.

Siyasi partiler, halk içindeki dağınık menfaat ve siyasi görüşleri birleştirip organize edip teşkilatlandırarak, güç birliği oluşturmaktadırlar. Ayrıca siyasi katılımı; önemli bir halk tabanının devlet yönetimi ile ilgilenmesini, politizasyonu sağlamaktadırlar. Siyasi partiler, programları vasıtasıyla dağınık olan düşünce ve planları tanımlayarak halka sunulabilecek forma çevirmektedirler. Birleştirilen menfaatleri, siyasi görüşleri, ifade eder ve duyururlar. Siyasi partiler, siyasi gelişmeleri takip ederek kendi siyasi görüşleri çerçevesinde yorumlayarak, tabanının görüşünü ifade etmektedirler. Siyasi partiler, iktidara geldiklerinde programı doğrultusunda devleti yönetmekte, kararlar alınması ve temel düzenlemelerin yapılmasını gerçekleştirmektedirler. Yönetici kadrolara atamalar yaparak denetlemektedirler²⁵.

1.3.1.2. Siyasi Devşirme

Siyasi devşirme, siyasi sistem içinde bulunacak kişilerin seçim sürecidir. Modern demokratik sistemlerde, en önemli siyasi devşirme faaliyetleri siyasi partiler tarafından yerine getirilmektedir. Partilerin siyasi elit mensuplarını devşirmeleri, demokratik siyasi sistemlerde aday gösterme ve

²⁵ Erdoğan Teziç, **Anayasa Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınları, 2009, s. 346.

seçim mekanizmalarıyla gerçekleşmektedir²⁶. Bütün modern siyasi sistemlerde siyasi kadrolar ve liderler genellikle liderler içinden çıkarlar²⁷. Siyasi partiler, iktidar olduğunda siyasi görevler üstlenecek, muhalefet yapacak siyaset adamlarının toplumla kaynaştırılması görevini de üstlenirler. Örgütlü ve istikrarlı bir yapılarının olması nedeniyle, siyaset adamı yetiştirmek ve onlara deneyim sağlamak gibi pratikte ortaya çıkan bir görevleri de vardır. Siyasi partiler bir tür politika okulu gibi çalışarak, “belli görüşün savunucusu olanları veya iktidarı kullanacak kadroları ve seçmenleri eğitip, tanıtarak, onların oyları üzerinde etkili olmaya çalışır. Bu bakımdan siyasi partilere, politik kadroların devşirildiği ve yetiştirildiği ocaklar olarak bakmak yanlış olmaz”.²⁸

1.3.1.3. Siyasi Sosyalleşme

Partiler siyasal toplumlaşmanın sağlanmasında da önemli rol üstlenirler. Aile, arkadaş, iş çevresi, okul ve kitle iletişim araçları yanında, partiler de çok sayıda insanı siyasal katılıma yöneltme, siyasal sistemle güçlü ve sürekli ilişki içine sokma açısından bireylerin toplumlaşmasında etkilidir. Bu çalışmalarını kadınlar kolu, gençlik kolu, propaganda merkezleri gibi yan örgütleri aracılığıyla yaparak toplumsallaşmada önemli rol oynarlar²⁹.

Siyasi partiler halkın siyasete katılmasında da önemli rol oynarlar. Siyasal katılma ancak bilgili olan vatandaşlar sayesinde bir anlam ifade eder. Dolayısıyla siyasi partilerin hükümet alternatifi olmaları sebebiyle gerek hükümet icraatları ile gerekse yurt içi ve yurt dışı sorunlarla ilgili olarak bilgi ve deneyimlerini hem üyeleri ile hem de halkla paylaşırlar ve böylece toplumun bilgilendirme görevini yerine getirerek toplumun bilgi seviyesini

²⁶ Ergun Özbudun; **Siyasal Partiler**. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1979, s. 98-99.

²⁷ Kapani, s. 166-167.

²⁸ <http://www.icisleri.gov.tr/>

²⁹ Esat Öz, **Otoriterizm ve Siyaset**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996, s. 10.

yükseltirler. Bu siyasal katılmanın da kalitesini artırır. Siyasi partiler, demokratik süreçte, siyasal katılımın doğrudan ve en önde gelen araçlarıdır. Taşındıkları önem nedeniyle, “*siyasal partiler sisteminin işleyişinde ortaya çıkacak arızalar, siyasal süreçte tıkanmalara yol açmaktadır*”³⁰.

Siyasi partiler, devlet ile halk arasında köprü vazifesi görerek karşılıklı istek ve gereksinimler konusunda bilgilendirme ve ifade etme görevini de yerine getirirler ve böylece sistemin meşrulaştırılması yanında şeffaflığın sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır³¹.

1.3.2.Siyasi İktidarı Kullanma Ve Denetleme

Siyasi partiler iktidara geldiklerinde ana amaçlarının gerçekleşmesi olarak nitelendirilebilecek olan devletin temel siyasal karar organları olan yasama ve yürütme içinde temel role sahip olurlar. Onların bu rolüne, partilerin yönetme ve hükümet etme fonksiyonu denmektedir³². Siyasi partiler iktidarı aldıklarında programlarında ve seçim vaatlerinde verdikleri sözleri yerine getirmek durumundadırlar. Seçim sonuçlarına göre kazanan ve iktidar olan siyasal parti yada partiler yasama ve yürütme organlarını devralır ve ülkeyi yönetirler. “Ulusal politikaların saptanmasında ve uygulanmasında iktidardaki siyasal partilerin etkileri olmakla beraber, uygulanan siyasal sistemle de orantılıdır”³³. Seçimlerde çoğunluğu alan parti, siyasal iktidarı kullanma sorumluluğunu da alır. iktidar partileri ülke gündeminin önemli konularında halkın beklentilerine cevap veremez durumuna geldiklerinde seçmenin desteğini sürdürmesi ve genişletmesi konusunda da en temel şartı gerçekleştirilememiş olurlar. Seçmenlerin parti tercihlerinde bir sürekliliğin olmasının en önemli şartı partilerin iktidarları süresince yaptıklarının hem

³⁰ Erol Tuncer, **Siyasi Partiler ve Demokrasi Sempozyumu**, Ankara: Tesav Yayınları. 1995, s. 2.

³¹Kapani, s. 166.

³²Kapani, s. 167.

³³ www. icisleri. gov. tr/_Icisleri/WPX/apktez1

vaatlerine uygun olması hem de halkın beklenti ve taleplerine cevap verebilmesidir³⁴.

1.3.3. İletişim Ve Etkileşim Sağlama

Parti içi demokrasi, “bütün kademelerde görevlendirilenlerin de seçimle ve belirli bir süre için göreve gelmeleri ülkenin önemli sorunları hakkında çözüm önerilerinin alt kademelerden yukarı kademelere doğru gerçek ve demokratik bir süreç içerisinde oluşmasını gerektirir. Siyasal partilerin topluma öncülük edebilmesinin ve çoğulcu demokrasiyi yaşama geçirebilmesinin önkoşulu, parti içinde farklı fikirlerin bir arada yaşayıp yarışmalarına olanak veren bir parti içi hukuk ve demokrasi düzeninin kurulması ve işlerlik kazanmasıdır. Gerçekten günümüzde siyasal partiler olmaksızın demokrasinin yaşamasına ve işlemesine olanak yoktur. Bu nedenle siyasi partilerin de demokratik bir yapıya sahip olmaları gerekir. Aksi halde kendi içlerinde demokrasiyi uygulayamayan partilerin ülke bazında demokrasi mücadelesi yapması gerçekçi olmayacaktır”³⁵.

Partiler hem demokrasiyi ayakta tutan ve çalıştıran, hem de kendi varlıklarını bu rejime borçlu olan kurumlardır. Alan Ware, “demokrasi-siyasi parti ilişkisini ve bu ilişkiden doğan karşılıklı yükümlülüklerin ne kadar hayati nitelikte olduğunu belirtmiş; partilerin devlet içinde iktidar kullanma amacıyla halkı bir araya getiren kurumlar olduğu, amaçlarını gerçekleştirmede yasal/meşru araçlara başvurdukları, toplumda tek, dar bir çıkardan daha fazlasını temsil etmeye yöneldikleri, aynı inançlara, değerlere, tutumlara sahip insanları gruplaştırdıklarını dile getirmiştir”³⁶.

³⁴ www.icisleri.gov.tr/_Icisleri/WPX/apktez1

³⁵ Murat Yanık ve Hüseyin Özcan, **Siyasi Partiler Hukuku**, İstanbul: Der Yayınları. 2007, s. 95.

³⁶ Ali Yaşar Sarıbay, **Türkiye’de Demokrasi ve Politik Partiler**, İstanbul: Alfa Yayınları. 2001.

1.3.4 Siyasi Partilerin Çeşitleri

1.3.4.1. Tek Partili Sistemler

Tek partili siyasal sistemler 1930lu yıllardan beri kullanılmakta olan siyaset bilimi terimidir. Bu sistemin en tipik örnekleri komünist (totaliter) ve faşist (otoriter) partilerdir. Fakat Türkiye'deki Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin 1923-1946 dönemi gibi bu sınıflandırmanın dışında olan siyasal partiler mevcuttur³⁷.

Totaliter (komünist) tek parti sistemlerinde, toplumun sosyolojik, hukuksal, siyasal ve ekonomik yapısı tek ve önceden belirlenmiş ideolojiye göre yönlendirilir. Bu sistemin en tipik örneğini Küba ve 1950-1990 dönemi Çin Halk Cumhuriyeti oluşturur. Sovyetler Birliği'ndeki sistemin çözülmesi ve yeniden yapılandırılması ile bu parti rejiminde değişiklikler olmuştur³⁸.

“Totaliter tek parti sisteminin ayırt edici özelliği, kapsayıcı bir ideolojiye, evreni bütünüyle açıklama iddiasında olan sistemli bir dünya görüşüne dayanmasında kendini gösterir”³⁹. Parti, bu temel ideolojisine göre yeni bir toplum modeli yaratma amacıyla toplum hayatını tümüyle kontrol altında bulundurur ve her türlü ekonomik, sosyal ve siyasal faaliyetlere müdahale eder, bunlara yön verir. Komünist ve gerçek anlamda “yeni” bir düzen yaratma hedefi dışında- Faşist tek parti rejimleri bu sistemin tipik örnekleridir⁴⁰.

³⁷Duverger,s. 336.

³⁸ Ahmet Naki Yücekök, Siyasetin Toplumsal Tabanı, Ankara: AÜHF Yayınları, 1987, s. 93.

³⁹Kapani, s. 178.

⁴⁰Kapani, s.178.

Otoriter tek parti sisteminde köklü ve belirgin bir dünya görüşüne dayanılmaz. Bu sistem daha çok milli bütünleşmeyi ve buna bağlı olarak ekonomik kalkınma ve siyasi modernleşirmeyi gerçekleştirme gibi hedeflere yönelinmiştir. Bu sistemde totaliter sistemde olduğu gibi toplumun tüm faaliyetleri kontrol altına alınmaz. Otoriter tek partiler, daha çok gelecekteki çoğulcu bir sistemin çekirdeğini kendi içinde barındırırlar. Otoriter tek parti sistemine örnek olarak Türkiye'deki CHP'nin 1923-1946tek parti dönemini ve bugün üçüncü dünya ülkelerinin bir kısmında görmek mümkündür⁴¹.

Otoriter tek parti sisteminde, korkuya, baskıya ve kuvvete dayanan zorlayıcı bir otorite vardır. Bu sistemde liderin partisi dışında ikinci bir partiye kesinlikle izin verilmemektedir⁴².

1.3.4.2. İki Partili Sistemler

Bu sistemde iki büyük parti'nin dışında küçük partilerde bulunurlar. Burada büyük partilerden biri kongrede, parlamentoda çoğunlukta ve iktidarı almıştır. Diğer Bu durumda diğer büyük parti de ana muhalefeti teşkil eder⁴³. Bu sistemin en belirgin özelliği, büyük partilerden biri mutlak çoğunluğu alarak koalisyona gerek kalmadan tek başına hükümet kurabilmesidir.

⁴¹Duverger,s. 360.

⁴² Ali Öztekin, **Siyaset Bilimine Giriş**, Ankara: Siyasal Kitabevi. 2001, s. 93.

⁴³ Maurice Duverger, **Siyasi Partiler**, Çev. Ergun ÖZBUDUN, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, 1992, s. 233-234.

1.3.4.3. Çok Partili Sistemler

Parti sayısı üç ve daha fazla olan bu sistemde seçmen oyları da parlamentodaki sandalyelerde yaygın dağılım gösterirler. Böylece kurulan hükümetler genellikle koalisyon hükümetleridir. Partiler her tipten olabilmekle birlikte, daha dar kitleleri kapsayan ideolojik ve çıkar partilerine rastlanması daha olasıdır.

1.4. YEREL SİYASET

Yerel siyaset şehir bazında faaliyet gösteren birey, kurum ve teşkilatların, il ve il sakinlerinin problem ve konuları incelenerek sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesidir. Yerel ölçekteki kaynak ve imkânlardan yararlanarak mahalli düzeydeki bireylerin huzurunu sağlayabilmek amacı ile mahalli iktidar ve otorite çerçevesinde mahalli toplumu yönetme biçimidir.

1. 4. 1. Yerel Siyasetin Kapsamı

Tarihin akışı içinde yerel yönetimlerin, devlet kurum ve kuruluşlarından daha önce meydana geldiğini iddia eden düşünürler bulunmaktadır⁴⁴. Buna göre siyaset kavramının da öncelikle şehirlerde oluştuğu ve yerel siyasetin günümüz siyasetinin ilk şekli olduğunu söylemek mümkün olarak kabul edilebilir. Eski Yunan'da bir kent devlet olan Atina bu iddiayı destekleyen en temel örneklerden birisidir. Bundan dolayı Latin dillerinde civitas (kent) – civilization (uygarlık), Arapça'da Medine (kent) – medeniyet (uygarlık) ve Yunanca'da polis (kent) - polisia (siyaset) sözcüklerinin aynı olması bir

⁴⁴ Ruşen Keleş; **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Ankara: Cem Yayınevi, 2006, s. 108.

tesadüf olarak ortaya çıkmamaktadır. Kent uygarlık demektir, uygarlık ise, siyasetin beslenip gelişme göstermiş olduğu verimli bir alan konumundadır⁴⁵.

David Easton'a göre "siyaset değer ve imkanların iktidar tarafından dağıtılmasıdır"⁴⁶.

Siyasetin amacı özel çıkarların değil, aksine halkın genel faydasının sağlanmasıdır. Buna göre siyaset toplumda çatışma halinde olan çıkarların uzlaşması faaliyeti olarak tanımlanır. Burada partiler halkın çıkar ve menfaatlerini bireysel çıkarların önünde tutarak herkese faydalı olacak bir halk düzeni kurma çabası içinde olurlar. Bu iki karşıt içinde her biri gerçeğin sadece bir yönüne işaret eder. Siyaset, gerek bir çatışma gerekse bir iktidar kavgasıdır⁴⁷.

Yerel siyaset kavramı üzerinde uzlaşılmış bir tanım yapmak oldukça zordur. Eğer mekânsal olarak yaklaşırsak konuşulan ana konu "kent" olur ve kent düzeyinde yapılan siyaset yerel siyaset olarak tanımlanmaktadır. İçerik olarak yaklaşıldığında ise merkezi siyaseti ilgilendirmeyen yerel olarak adlandırılan problemleri kapsayan konuların yerel siyasetin özünü oluşturduğu görülür. Siyasetin kırsal düzeylerini belirleyerek köylü siyaset ilişkisinin boyutlarını ortaya koymak ve bu unsurların ulusal siyasal süreçlere etkisini çözümlenmek yerel siyasetin alanına girmektedir⁴⁸. Keleş'e göre ise yerel siyaset, dar ve geniş bakımlardan olmak üzere iki şekilde tanımlanmıştır⁴⁹. Dar anlamda yerel siyaset dendiğinde yerel seviyede karar alma süreçlerini etkileyen tüm unsurların incelenmesi anlaşılırken, geniş bakımdan yerel siyasetin kapsamlarında kırsal ve kentsel alanlar ile ilgili konular, yerel yönetimler ve yerel yönetimlerin merkezi yönetimler ve baskı grupları ile ilişkileri, yerel seçimler gibi konularda incelenmektedir.

⁴⁵ Hüseyin Bal; **Kent Sosyolojisi**, Ankara: Turhan Kitapevi, 2002.

⁴⁶ Harold Laswell; **Politics, Who Gets What, When, How**, Ohio, Meridian, 2003, s. 7.

⁴⁷ Kapani, s. 18.

⁴⁸ Haluk Alkan ve Ethem Taş; **Yerel Siyasetin Dönüşümü: Afşin Örneği**, Ankara, Kesit Yayınları, 2007, s. 15.

⁴⁹ Keleş, s. 107-108.

Bugün artık yerel siyaset, siyasal hareketlerin analizi için odaklanması gereken Türk siyasal yaşamının önemli bir alanı haline gelmiştir. Yerel politikada başarı gösteren bazı siyasi oluşumlar ulusal politikaya ulaşma olanağına kavuşmaya başlamıştır. Bu açıdan bakıldığında 1984 sonrasında yerel politikanın öneminin artmasının,

“1980 öncesi var olan 9 marjinal partilere, seçmen tabanını genişletmek için yeni bir açılım sağladığını söylemek mümkündür. 1990’larda bunu en iyi değerlendiren hareket Refah Partisi (RP) çizgisi olmuş ve yerel yönetimlerdeki başarı bu partinin genel seçimlerdeki başarısında önemli bir rol oynamıştır”⁵⁰.

28 Şubat sürecinde RP-Fazilet Partisi (FP) içindeki bölünmeyle kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP) lideri ve önde gelen kadrolarının önemli bir bölümünün belediye başkanlıkları ve belediye meclis üyeliğinden gelmesi 2000’li yıllarda yerel politikanın öneminin ne kadar arttığına işaret etmektedir ⁵¹.

1.4.2. Yerel Siyasete İlişkin Bazı Kavramlar

Yerel siyaset yerel demokrasi ve yerel yönetimlere getirilen özerlik şartı ile şekillenmiştir. Aşağıda bu konulara dair bilgilere yer verilmektedir.

⁵⁰ Sema Erder ve Nihal İncioğlu; **Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği**, 1984-2004. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 2008.

⁵¹Erder ve İncioğlu, 2008.

1.4.2.1. Yerel Demokrasi Ve Türkiye

Halka en yakın birim ve ayrıca demokrasi için en uygun ölçek olarak nitelendirilmiş olan "yerel", demokratikleşme tartışmalarında önemli bir rol üstlenir ve sürekli gündemde yer almaktadır⁵².

Demokrasi yerel yönetimler ile başlamaktadır. Yerel yönetimler, hem demokratik hayatta oynadıkları roller, hem de kamu hizmetlerinin halka götürülmesi konusunda üstlendikleri sorumluluklar nedeni ile yönetilenlerin yönetime katılmasındaki ilk aşama olarak görülmektedir. Bu bağlamda demokrasinin yerel yönetimler kavramı ile başladığı söylenebilir.⁵³ Ulusoy ve Akdemir'e göre de *"yerel yönetimlerin tarihsel süreç açısından merkezi yönetimden çok daha önce ortaya çıktığını ve halkın yönetime katılabilmesi bakımından daha uygun olduğunu belirtmişlerdir"*.⁵⁴

Yerel demokrasi düşüncesi, yerel yönetimlere düşen görevin fazlalaşması ile daha manalı bir duruma gelmiştir.

"Yasakçı devlet anlayışından sosyal devlet anlayışına yapılan geçiş ile birlikte devletin mesul olduğu klasik kamu hizmetlerinde bir farklılık gündeme gelmiştir. Yeni anlayış ile beraber güvenlik ve adalet hizmetlerinin yanı sıra sosyo-ekonomik, kültürel, eğitim ve de sağlık konularında da yeni mesuliyetler alınmaya başlanmıştır".⁵⁵

Yerel siyasetin merkezi, kent ve kent yönetimleridir⁵⁶. *"Batı'da, yerel yönetimlerin birer sivil toplum örgütü olarak geliştiği"*⁵⁷. *"Kamu yönetimi"*

⁵² İlhan Tekeli, "Örgütlü Kentler", Antakya Kent Kurultayı Bildiriler Kitabı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2004, s. 27.

⁵³ Kemal Özden, **Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar**, Ankara: Seçkin Kitapevi, s. 20.

⁵⁴ Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir, **Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye**, Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 30.

⁵⁵ Esra Siverekli, "Yerelleşme ve Yerel Demokrasi", **Türk İdare Dergisi**, 2001, akt. Özden; **Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar**, Ankara: Seçkin Kitapevi, s.24.

⁵⁶ Türköne, s. 7.

içerisinde çağdaş anlamda yerel yönetimlere yer verilmesinin de ortaçağ dönemine kadar uzandığı kabul edilmekle birlikte”⁵⁸ bugünkü düzeye ulaşabilmeleri için aşağıda belirtilen gelişim çizgisini izledikleri öne sürülmektedir⁵⁹;

- “- *Klasik Liberal Yerel Yönetim Anlayışı,*
- *Beledi Yerel Özerklik ve Reform Hareketi,*
- *Beledi Sosyalizm,*
- *Beledi Emekçilik ya da Refah Devleti Belediyeciliği,*
- *Yerel Sosyalizm,*
- *Yerel Marksizm (Liberal Demokrasilerde),*
- *Sovyet Kenti ya da "Sosyalist Kent" Yönetimi,*
- *Kentsel Sosyal Hareketler,*
- *Yeni Liberalizmin Yerel Yönetimlere Bakışı,*
- *Alternatif Yerel Yönetim Hareketleri. “*

Ülkemizde, Batı'dan farklı bir gelişim süreci izleyen yerel yönetim anlayışı, 1850'li yıllardan itibaren biçimsel olarak bir uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Aslında, adına yerel yönetim denmese bile, dünyadaki bütün ülkelerin yönetim yapıları içerisinde yerel düzeyde örgütlenme biçimlerine yer verildiği görülmektedir⁶⁰. Ancak, her ülkenin kendi yönetim anlayışına göre, yerel yönetimlerin farklı örgütlenme biçimlerinde olması da doğal karşılanmalıdır⁶¹.

⁵⁷ İlhan Tekeli ve Selim İlkin, **Avrupa Birliği Türkiye ve Yerellik**, 2. Baskı, İstanbul, Birmat Ltd. Sti. Yayınları, 2005, s. 6.

⁵⁸ İlber Ortaylı, *Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*, İstanbul: Hil Yayınları, 1985.

⁵⁹ Selahattin Yıldırım, “Yerel Yönetim ve Demokrasi”, Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslar arası Sempozyumu, bildiri ve Tartışmalar, Ankara: IULA-EMME, 1990, s. 13.

⁶⁰ Halil Nadaroğlu; **Mahalli İdareler**, 4. Baskı, İstanbul, 1982, s. 27.

⁶¹ Belma Üstünişik; **Bazı Ülkelerde Yerel Yönetim Modelleri**, Ankara: DPT Yayını, 1992, s. 52.

1.4.2.2. Yerel Yönetimlerde Başarı Ve Kaynak Sorunu

Yerel yönetimlerde kaynak sorunlarıyla karşılaşmaktadır.

*“Dünyadaki bütün yerel yönetimlerin az veya çok kaynak sorunu olduğu kabul edilmektedir”*⁶². Ancak, yerel yönetimlerde kaynak ile başarı arasında "Bire Bir" bir ilişki olduğu söylenemez. Türkiye'de yerel yönetimler kamu harcamalarının % 3'ünü yaparken, 1980'li yıllardan itibaren bu oran % 14'de kadar ulaşmıştır⁶³. Bu durumda 1980'li yıllardan itibaren yerel hizmetlerin kalitesinin 4-5 kat artmış olması gerekirdi.

*“Ancak, yerel yönetimlerin kaynaklarını kullanırken ekonomik faktörlerden çok, siyasal faktörlerin etkisinde kaldıkları; bu yüzden de, hizmet önceliklerini gerçekçi ve toplumsal talepleri dikkate alarak, etkili, verimli ve rasyonel kullanmadıklarına dikkat çekmek istiyoruz”*⁶⁴.

Aynı zamanda demokrasi ile ilgili değerlendirmelerde yerel konular önemli bir yer tutar. Demokrasinin küçük yönetimlerinde daha kolay bir şekilde uygulayacağı ve yerel yönetimlerin toplumun demokratik eğilimini yansıtmasında önemli rol oynadıkları kabul edilmektedir. Yerel yönetimler demokratik rejimin temeli olarak kabul edilip, yönetime katılım dereceleri vurgulanarak, özerk ve güçlü yerel yönetimlerin demokratik halkın oluşturulmasında önemli oldukları kabul edilir. . Türkiye yerel demokrasi açısından problemlili bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye modern kurumlarını oluştururken kent yönetimleri ve geleneksel uygulamalar ile olan ilişkilerini keserek, geçmişin her türlü kurum, kuruluş, uygulamalarını reddetmiştir. Bu sebeple modern Türkiye'de yerel yönetimler gelenekten ve kökten

⁶²Kenneth Davey; **Strengthening Municipal Government**, Report INU 47, New York, The World Bank, 1989, s. 41.

⁶³ Birgül Güler; **Belediye Gelirlerinin Yapısı: 1925-1989**, Çağdaş Yerel Yönetimler, C.3,S.1, Ocak 1994, s. 21.

⁶⁴ Rapor, 1991, s. 11.

yoksun olarak kabul edilirler. Öte yandan modern Türk devletinin Diğer açıdan modern Türk devletinin kurulduğu yıllarda, merkezîyetçiliğin egemen paradigma olması ve o yıllarda demokrasinin çok net bir rejim olarak kabul görmemesi aynı dönemde faşizm ve komünizmin yükselen değerler olması yerel demokrasi ve yerel yönetimler adını şanssızlık olarak görülmektedir.

1.4.3. Yerel Siyasetin Aktörleri

Yerel siyasetin aktörleri; birey, baskı grupları, bürokrasi ve yerel siyasal otoriteler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.3.1. Birey

Siyasette asıl olan insan olduğuna göre siyasetin de insan odaklı olması gerekir. Ancak insan odaklı olmak bireyselliğin ön planda olması anlamına gelmemektedir. İnsan sağlıklı bir toplumda sosyal bir varlık olarak hayatını devam ettirir. Önce insan anlayışı; insanlardan oluşmakta olan toplumda varlığını devam ettirebilmesi için lüzumlu olan kamu yapılanmalarının bu hedefin ötesine geçmesine, kamu yönetiminin öncelikli hale getirmesi şeklinde anlamlar taşır. Devlet bireyler içindir anlayışı bunu gerektirir⁶⁵.

Bir iş bulma veya kamusal alan ve kamusal kaynaklardan kişisel çıkar sağlama fikrine bağlı olarak toplumların siyasete katılmaları yerel yönetimleri güç duruma düşürmektedir. Yine siyasete katılım arzusu da kişisel beklentilere göre de farklılaşmaktadır. Kişisel fikir çatışmaları, ideolojik bölünme ve bloklaşmalar siyaseti olumsuz derecede etkileyerek bölgesel

⁶⁵www.yerelsiyaset.com/v4/medya/ysiyaset.pdf

kalkınma hamlelerine engel olabilmektedir. Bu çatışma, bölünme ve bloklaşmalar bazı zamanlarda bireyin haklarının siyasallaşmasına da neden olabilmektedir. Hatta bu durumlarda tüm toplum bundan olumsuz derecede etkilenmekte ve insan hakları konusunun etkili bir koruma mekanizmasına kavuşmasında bu kısır döngünün önemli payı vardır. Yine kişilerin kentsel ve toplumsal problemlere ilgisi ve katılım için süreçlerin olup olmaması da siyasi katılımı etkilemektedir. Şayet yönetim erki tarafından, halkın siyasete katılımların ve daha demokratik bir siyasal çevre içinde ülkede yerleşmesi isteniliyorsa o zaman farklı fikirlere de değer verilmesi gereklidir. Bir kişi kendi fikrine değer verilmediği ve zamanının boşa harcadığının düşüncesine varırsa siyasi katılımdan cayabilmektedir. Siyasi katılımın yeteri bir şekilde sağlanamadığı bir ülke içinde demokratik gelişmeden söz edilememektedir.⁶⁶

1.4.3.2. Baskı Grupları

Her grupta üye olan kişiler belli çıkarlarını kaybetmemek adına birlikte hareket ederek belirli fikir sistemleri oluştururlar. Belirli çıkarlar adına birleşen bu bireyler toplumun siyasal kurum, kuruluş ve dolayısıyla hükümetleri etkilemek amacıyla örgütlenerek baskı grupları ortaya çıkarırlar. Bu gruplar için çıkar, ilgi, güç, siyasal gruplar terimi de kullanılmaktadır. Bunlar toplum içerisinde yaşayan çok çeşitli çıkar kesimlerini temsil etmektedirler. Kısacası, baskı gruplarının çıkarları doğrultusunda buluşan ve bu çıkarları siyasal otoritelerce kabulünü sağlamak ya da savunmak hedefiyle oluşturulmuş yapılardır.

Baskı grupları, temsil ettikleri sosyal grupların arzu ve taleplerini iktidara iletmek yönleriyle demokrasiye işlerlik kazandırır. Bu da çeşitli toplulukların isteklerini iktidara bildirme şansını verir. Bu iletişim yalnızca seçim dönemlerinde değil diğer zamanlarda da baskı grupları ile sağlanır.

⁶⁶www.yerelsiyaset.com/v4/medya/ysiyaset.pdf

Böylece seçmenler ile iktidar sürekli iletişim halinde olurlar. Ayrıca parlamento dışındaki partiler ve gruplarda bu şekilde isteklerini sisteme iletmiş olurlar. Bu gruplar bu yönleriyle iktidar için de aydınlatıcı bir görev üstlenmiş olurlar. Ancak uygulamada durum farklılıklar gösterir. Bu fonksiyonunun gerçek manasıyla uygulanabilmesi için, noksansız bir biçimde tüm sosyal kesimleri ve güce sahip olmak gerekir⁶⁷.

Baskı gruplar çıkarları birleştirerek siyasal sistemin düzenli işlemesine katkı sağlarlar. Bu konudaki eleştiriler genellikle baskı gruplarının kendi çıkarları peşinde koşmaları üzerine yoğunlaşmış ve bunların genellikle toplumun yararları ile örtüşmediği noktasında toplanmaktadır⁶⁸.

Baskı gruplarının diğer görevi de şöyledir⁶⁹:

“siyasal iktidar için denetim mekanizması işlevinde bulunmaktır. Siyasal iktidar baskı gruplarının kişilerin kendisi ile sürekli olarak ilişki içerisinde olması sebebiyle her istediğini yapmamaktadır. Yani siyasal iktidar, böyle bir halde istese de halktan/çeşitli toplum kesimlerinden kopuk bir yapı izleyememektedir. Bu anlamda baskı grupları halk ile iktidar arasında bir köprü vazifesi görerek dengeleyici olarak nitelendirilirler”.

Böylece gerek siyasal partilerin tekeline karşı bir ağırlık oluşturmakta gerekse siyasal katılımın yaygınlaşması ve genişlemesi gibi bir netice doğurur.

1.4.3.3. Bürokrasi

Bürokrasi yönetim, *“siyasal ve sosyal yönleri olan geniş bir kavramdır. Weber’e göre bürokrasi; diğer örgüt şekillerine göre teknik üstünlükleri olan rasyonel ve dolayısıyla da verimli-etkin bir örgüt biçimi olarak kabul*

⁶⁷ http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm

⁶⁸ Kapani, s. 208-209.

⁶⁹ http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm

edilmektedir" Bu örgüt şekli, otorite hiyerarşisine, işbölümüne, yetki ve sorumlulukların düzenlenmesine, vazih kurallara, gayri şahsiliğine dayanmaktadır⁷⁰.

Bürokrasi, siyasiler tarafından alınmış kararları uygulayan uzman kadrolardan oluşmuştur. Demokratik örgütlerde bütçe ile ilgili alınan Bazı temel kararlar politikacılar tarafından alınmasına karşın bu kararların ayrıntılı biçimde uygulanması bürokratlarca yapılmaktadır. Bürokrasiye politik karar alma mekanizmalarında etkinliğin sağlanması bakımından önemli görev ve sorumluluklar üstlenmektedir. Bunun nedeni seçmenlerin kamuyla ilgili hizmet gereksinimlerinin seviyesini tespitini gerçekleştirebildikleri zaman bürokratlar ayrıntıları saptarlar⁷¹.

Eryılmaz, bürokrasiyi literatürdeki çeşitli tanımlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu çerçevede içinde;

"Birinci olarak bürokrasi, daha çok olumsuz ve kötuleyici bir anlam taşımaktadır. Bürokrasi, kurum ve kuruluşların olumsuzlukların ve resmi otoritenin kötüye kullanılmasını anlatan bir kavram niteliğindedir. Bu anlamda bürokrasi verimsizlik, işlerin ağır yürümesi, kuralcılık, kırtasiyecilik, sorumluluktan kaçma, yönetimde gizlilik, yetki devretmekte isteksizlik, otoriteye aşırı bağlılık gibi olumsuz tavrılardır".

İkinci olarak bürokrasi, belirli özellikleri taşıyan bir örgüt şekli şeklindedir.

Üçüncü olarak, "kamu yönetimi" ile eş anlamlı kullanılır.

Dördüncü olarak ise bürokrasi, otoritenin büyük bir derecede atama yolu ile işbaşına gelmiş olan memurların elinde olduğu bir yönetim şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beşinci olarak bürokrasi, bir yönetim şekli, üslubu ve yönetimi olarak tanımlanır.

⁷⁰MaxWeber; **Sosyoloji Yazıları**, Taha Parla (Ed.), Ankara: İletişim Yayınları, 1996, s. 7.

⁷¹ http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm

Altıncı ve son olarak bürokrasi, toplum içinde büyük yapılı kurum ve kuruluşların gelişmesini anlatan bir kavram olarak karşımıza çıkar.⁷²

Oktay'a göre bürokrasi kelimesi, tüm dillerde yüklü bir anlam zenginliği taşımaktadır. Bürokrasiden yakınmak hemen hemen herkes tarafından yürekten onaylanan bir kavramdır. Pek çok kişi, bürokrasiyi "merkeziyetçilik", "seçkincilik". "yazçizcilik" gibi olumsuz şekillerde anlamlandırmaktadır ki; Oktay'a göre tüm bu anlamlar, biri diğerinin uzantısı niteliğinde olan toplumsal gerçeklerin, o gerçekleri yaşayan kişiler tarafından algılanış tarzlarını yansıtır.⁷³

1.4.3.4. Yerel Siyasal Otoriteler

Bu otoriteler öncelikle yasal statü açısından tanımlanan bireylerden oluşurlar. Diğer bir deyişle buldukları mevkilerle alakalı süreçlere siyasal süreçler denebilir. Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyesi, İl Genel Meclisi Üyesi gibi roller yasal olarak tanımlanan siyasal otorite rolleri olarak kabul edilir. Bu bireyler yerel seviyede, yetkilerine giren konularla ilgili bir takım kararlar alarak kaynakların yerel seviyede dağıtımında, taleplerin karşılanmasında ve hizmetin yürütülmesinde belirli bir takım roller oynarlar. Yerel siyasal otoriteler içinde sayılması gereken ikinci grup, yasal bir şekilde yerel yönetim ajanı sayılmasa dahi, yinede yasal anlamda yerel siyasal rollere sahip olan kişilerdir. Siyasal partilerin yerel örgütü, yöneticileri, bu örgütlerde görev alan personel, birer yerel siyasal otorite olarak tanımlanır. Yerel yöneticilerin adaylık süreçlerinde pek çok şekilde etkide buldukları gözlenmiştir. Aynı zamanda bu otoriteler, yerel talepler ile ulusal mekanizmalar arasında aracı konumundadırlar. Başka bir deyişle, hem yerel ile parti merkezi, mülki amir ve kamu bürokrasisi ile parti genel merkezi arasında köprü görevi görmekte; hem de yerelde özellikle kendi partililerinin

⁷² Bilal Eryılmaz; **Kamu Yönetimi**, İstanbul: Erkam Matbaası, 1996, s. 195-197.

⁷³ Cemil Kaynak; **Siyaset Yazıları**, İstanbul: Der Yayınları, 1998, s. 27.

iş bulma, tayin, maddi yardım v.s. gibi şahsi taleplerini parti merkezine ya da yetkili bakanlıklara iletme konusunda önemli rol oynarlar⁷⁴.

1.4.4. Türkiye’de Yerel Siyaset Kurumları

Yerel siyaset kurumlarından, merkezi yönetimin taşra teşkilatı ve sivil toplum kuruluşları en önemlilerinden kabul edilmektedir.

1.4.4.1. Merkezi Yönetimin Taşra Teşkilatı

Taşra teşkilatı, merkezi idareler tarafından ülkenin genelinde oluşturulan örgütler olarak tanımlanır. Bu örgütlere hükümetin mülki “idare taksimatı” ya da “idare bölümleri” adı verilmektedir. Devletin taşra içindeki örgütleri, başkent içindeki teşkilatların uzantıları, tamamlayıcıları şeklinde ve merkezi yönetimlerin bütünü içinde bulunmaktadır. 15. 07. 2004 tarih ve 5227 sayı ile yayımlanmış olan fakat veto edilen Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki Kanunun, ikinci bölümünde yer alan ‘Merkezi İdarenin Genel Yetkileri’ başlığı altında kamu hizmetlerinin uygun ölçek ve özellikte olmak üzere merkez içinde, gerekli hallerde yetki genişliği ilkesi çerçevesi içinde taşrada ve yurt dışında örgütlü bir şekilde davranmak merkezi idarenin kamu hizmetleriyle ilgili yetki ve sorumlulukları arasında kabul edilmiştir (m. 6/e).

Mülki yönetim sistemleri, hükümetin, iller üzerindeki tüm yetki ve sorumluluklarını valilere devretmesi şeklinde bir örgütlenme şeklidir. Böylece merkezi yönetim kurum ve kuruluşları, taşra örgütleri mülki yönetim bölümlenmesine uygun bir şekilde oluşturulmalı ve ildeki bütün kamu kurum

⁷⁴http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm

ve kuruluşları birinci derecede valiye karşı sorumluluğu bulunmalıdır. Bu mantık sonucunda İl idaresi Kanununa göre valiler, hukuki ve askeri kuruluşlar dışında bulunan bütün devlet daire ve müesseselerini, il özel yönetimi, belediye ve köyler ile bütün kurum, kuruluş ve işletmeleri denetleme yetkisine sahiptirler⁷⁵. Merkezi idarenin taşra teşkilatlarını anayasamızın 126. maddesine göre düzenlendiği görülmektedir.

“Türkiye, merkezi idare kuruluşları açısından, coğrafya durumuna, ekonomik koşullara ve kamuya ait kurum ve kuruluşların hizmetlerinin gereklerine göre, illere, illerin de diğer kademeli bölümlere ayrıldığı görülmektedir. İllerin idaresi yetki genişliği temeline dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyumun sağlanması amacıyla birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilmektedir. Bu teşkilatın görev ve sorumlulukları yasalar tarafından düzenlenir”⁷⁶.

Merkezi Teşkilat'ın oluşturduğu maddeler merkezi yönetimlerin taşra idaresinin örgütlenmesine esas teşkil ederken, Bakanlıklar ve merkezi yönetim bünyesinde bulunan diğer kurum ve kuruluşlar taşra örgütlerini veya merkez dışında bulunan şubelerini bu sisteme göre örgütlemektedirler⁷⁷.

1.4.4.2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, globalleşme çağının politika yaratan etkenlerinden bir tanesidir. Bu özelliği, bilhassa, toplumları yönlendirebilme hususunda mühim aktörlerden olmasındandır. Bu derece mühim olarak görülen bu kurumlar kavramsal ve tarihsel bir bakış ile hazırlanan çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

⁷⁵ Cahit Emre, **İyi Yönetim Arayışında Türkiye’de Mülki İdarenin Geleceği**, Ankara: TİAV Yayını, 2002, s. 215.

⁷⁶ Aykut Polatoğlu; **Kamu Yönetimi Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**, 2. Baskı, Ankara, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.S, Metu Pres Yayınları, Ekim, 2003, s. 113.

⁷⁷ Kemal Gözler; **İdare Hukukuna Giriş**, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 2002, s. 7.

Sivil yönetim kurumu veya örgütlere sivil toplum kuruluşları,kısa ve moda söylenişi ile STK denilmektedir. Türkçe’de STK olarak geçen bu kavram, İngilizce Non-governmental Organizations (NGOs)’daki manasıyla katılım ya da temsilen hükümete tabi olmayan natural ve legal kişilerce yaratılmış olan hükümet dışı örgütler biçiminde tanımlanmaktadır. Fakat Amerika Birleşik Devletleri’nde STK, gönüllü kamu örgütleri (public voluntary organizations) olarak adlandırılmaktadır.⁷⁸

Sivil Toplum Kuruluşları’nın işlevleri ve şekillerine bakmak önemlidir. STK’ların tespit edilen fonksiyonları şu şekilde ifade edilebilir⁷⁹:

“Kamuoyu oluşturmak yolu ile, bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak, çoğulcu toplum yapısının oluşumunu sağlamak suretiyle piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak, kendi içlerinde oluşturdukları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak, pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.”

⁷⁸ Mustafa Talas, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi, **TÜBAR-XXIX**, 2011, s. 391.

⁷⁹ Talas, s. 391.

2. SİYASİ TEMSİL

Temsil, siyasetin en önemli konularından bir tanesidir. Orta Çağ'dan beri kullanılan temsil kavramı, günümüze kadar birçok değişim yaşamıştır. Orta Çağ'daki temsil kavramı “hak ve görev açısından bir kişiyi veya topluluğun yerine ve adına davranmak” anlamında iken günümüzde “topluluğun görüşlerinin savunulması ya da çıkarlarını garanti altına alınması şartıyla, yönetenleri ve yönetilenleri birbirine bağlayan bir unsur olarak tanımlanmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde yerel siyaset, yerel siyaset ve yerel temsil, yerel yönetimlerde temsil, il özel idarelerinde temsil, belediye yönetimlerinde temsil, belediye meclislerinde temsil ve katılım konuları üzerinde durulacaktır.

2.1. TEMSİL KAVRAMI

Bugünden geriye doğru bakıldığında, her ne kadar Antik Yunan'da, “temsili” (representative) olarak nitelendirilebilecek kurumlar ve pratikler bulunsa da “representation” (temsil) kavramının da dahil olduğu sözcük köklerinin etimolojik kaynağı, Antik Yunan değildir. Gerçekten de o dönemde, temsil kavramının uygulanabileceği “oylamayla” veya “kurayla” seçilmiş kişilerden oluşan çeşitli pratikler ve kurumlar olsa bile buna tekabül eden herhangi bir sözcük veya kavrama rastlanılmamaktadır⁸⁰. Bununla beraber, temsil kavramının etimolojik kökeninin klasik Latince'de bulunmakta olduğu ve temsil terminolojisinin de genel olarak Roma (Hukuku) kökenli olduğu söylenebilmektedir⁸¹.

⁸⁰ Monica BritoVieira ve David Runciman; **Representation**, USA: PolityPress, 2008, s. 6.

⁸¹ Hanna FenichelPitkin; **The Concept of Representation**, The University of California Press, 1967, s. 2-3.

Temsil, aristokratik ve monarşik bir orta çağ kurumu olarak gelişmiştir. Özellikle İngiltere'de, ülkenin gelir ve giderlerin analizi, savaşa karar verilmesi ve kralın yerine kimin geleceği gibi önemli konuları görüşmek üzere toplanan meclisler vardı. Temsil sözcüğü, orta çağ süresince farklı toplumsal gelişmelere koşut olarak zamanla değişime uğramış ve 16. yüzyılda günümüze benzer bir anlama sahip olmuştur. Orta çağda kullanılan temsil, "hak ve görev bakımından bir kimse ya da topluluğun yerine ve adına davranmak" anlamında kullanılmamıştır⁸².

“İnsan nüfusunun kalabalık olmadığı dönemlerde var olan belirli özelliklere sahip(cinsiyet, yaş, ırk, soysal ve ekonomik konum vb.) toplum üyelerinin kendileri ile ilgili her karara oy vererek katıldığı dolaysız temsil günümüzde artık mümkün görülmediği için, dolaylı temsil adı verilen bir yöntemle temsil işlevi yerine getirilmektedir. Bu yöntemde temsil seçime dayalı olarak, yani halkın belirli özelliklere sahip kesiminin kendilerini temsil etmesi için bu göreve aday olanlar arasından bazılarını seçmesi biçiminde ”görülmektedir⁸³.

“Temsil kavramı yaygın olarak, temsil edilen anlaşmaya uygun olarak çeşitli eylemleri gerçekleştirmek için temsilcinin yetkili tutulması ile temsilci ve temsil edilen gibi iki kişi ya da grup arasındaki bir ilişkiyi ifade etmektedir. Bir sözleşme veya aralarındaki görev gereği başkaları adına hareket eden kişilerin söz konusu olması hukuki temsil; kişinin, bir gruba atfedilen din, dil, ırk, sosyal statü veya toplumsal üyelik gibi kişisel özellikleri nedeniyle o grubun temsilcisi sayılması hali ise sosyolojik temsil ile ifade edilir. Konumuzla doğrudan ilgisi olan siyasi temsil ise bunların birini veya her ikisini de içerebilir; ancak ek olarak bir grubun çıkarı için genel bir sorumluluğu kabul etmeyi içeren prosedürel bir karaktere sahiptir⁸⁴.

Temsil kavramının siyasal olarak tanımına bakıldığında, bir bireyin veya grubun daha geniş bir topluluğun adına hareket etmesini sağlayan bir

⁸² Abdullah Çelik, , A. Vahap Uluç; “Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, No: 41, 2009, s. 215-231.

⁸³ Çelik ve Uluç, s.215-231.

⁸⁴ Uğur Yıldırım, , Şerif Öner, , Hüseyin Aksu ve Melike Tatlı; “Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt: 8, Sayı: 15, 2011, s. 508.

hareket biçimidir. Temsil, topluluğun görüşlerinin savunulması veya çıkarlarını garanti altına alınması suretiyle, yönetenleri ve yönetilenleri birbirine bağlar. Temsil ile demokrasiyi birbirinden ayıran nokta, temsil yöneten ile yönetilen arasında ayırım kabul ederken, demokrasi bu ayırımı ortadan kaldırmayı amaçlar⁸⁵.

Herhangi bir toplumsal kategorinin sürekli olarak yetersiz temsil edilmesi, zaten bir sorun olduğunu gösterir. Temsil, demokrasinin temel ilkelerinden eşitliğin, geniş ölçekli bir siyasal sisteme uygulanması olarak algılanmaktadır.

“Küreselleşme ile açıklanan "yeni dünya düzeninde" ulus devlet ile açıklanamaz duruma gelen ulusal ve uluslar arası ilişkiler, "temsil sorununu" tartışma alanına sokmuştur. Bu açıdan bakıldığında yerel, bölge, ulus ve uluslar-üstü kademelenmesi çerçevesinde temsil önem kazanmıştır”⁸⁶.

Temsil konusu geçmişten günümüze büyük tartışmalara neden olmuş, hatta bazı ülkelerde iç savaşlara neden olmuştur. On yedinci yüzyılda Kral ve İngiliz Parlamentosu arasında yaşanan temsil sorunu İngiliz İç Savaşına neden olmuştur. Buna benzer ve geçmişten günümüze devam eden tartışmalarda şu soru ortaya çıkmaktadır; temsil, politikadan anlayan, eğitilmiş, bilinçli bir şekilde hareket eden ve boş zamana sahip olan insanlar tarafından mı gerçekleştirilmeli, yoksa bütün yetişkinler tarafından mı gerçekleştirilebilir? Bu sorun günümüzde siyasi eşitlik ilkesinin kabul gördüğü “evrensel oy hakkı” ve “bir kişi bir oy” ilkesi ile çözülmüştür⁸⁷.

Tarihsel süreç içinde Locke, John Adams, Edmund Burke, Hobbes, John Stuart Mill, Jean-Jacques Rousseau gibi yazar ve düşünürler temsilin işlev ve geçerliliği konusunda farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Bu

⁸⁵Heywood, s. 324.

⁸⁶ Hüseyin Koçak ve Melek Tolanlar; 29 Mart 2009 Yerel Seçim Sonuçları Bağlamında Değişen Kentsel Siyasal Davranışlar (Afyonkarahisar ve Aydın Örnekleri). Aydın, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi "Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar", Adnan Menderes Üniversitesi, 2009, s. 1006.

⁸⁷Heywood, s. 324.

yaklaşımların temelinde, halk gibi düşünen ve halkın içinden olan küçük bir kesimin halk adına karar alabilmesi ve uygulaması yatmaktadır⁸⁸.

Locke, "temsile dayanmayan vergilendirme zorbalıktır" derken, John Adams, Amerikan Devrimi bağlamında, seçimle oluşturulan bir meclisin halkın küçük bir minyatürünü oluşturması, halkın düşünce, duygu ve mantığını yansıtmaması ve halk gibi davranması gerektiğini ileri sürüyordu⁸⁹.

Temsile dayalı bir sistemden söz edebilmek için gerekli koşullar; halkın belirli aralıklarla ve özgürce temsilcisini seçmesi, temsilcinin halka karşı sorumlu olması, temsilcilerin halkın temsil edici bir örneğini oluşturması. Kısaca temsil sisteminin dayandığı temel kavramlar seçim, sorumluluk ve temsil edicilik olmaktır. Temsil sisteminin dayandığı koşul ve kavramlar çerçevesinde temsilciler halk tarafından seçilmişler ise, temel görevlerinden birisi olarak yurttaşların çıkarlarını korumayı amaçlıyorlarsa ve temsilciler yurttaşlarla aynı türden kişilerse bu noktada temsilden söz edilebilir.

Siyasal katılımı önemli bir husus olan temsilde bazı değişkenler önem kazanmaktadır. Oy verme davranışına bağlı olarak, toplumsal ve ekonomik konum, eğitim, meslek, kentleşme, yaş, cinsiyet, örgütsel ilişkilerin yoğunluğu gibi değişkenler temsil kavramını etkilemektedir⁹⁰.

Temsilci, başkasının düşüncelerinden daha çok temsil ettiği kişilerin düşüncelerini temsil etmelidir ve onlar adına konuşmalıdır. Temsilci temsil ettiği insanları düşünerek davranış sergilemelidir. Temsilci, kendini seçenlerin değerlerini paylaşmalı ve onlarla uyum içinde olmalıdır⁹¹.

⁸⁸ Yakup Bulut ve Şaban Tanıyıcı; "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği". **Sosyal Bilimler Dergisi**, Dumlupınar Üniversitesi, Sayı 21, 2008, s. 172.

⁸⁹ Oya Çitçi; **Yerel Yönetimlerde Temsil**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No. 226. Ankara: Üçbilek Matbaası, 1989, s. 18-19.

⁹⁰ Çitçi, s.18-19.

⁹¹ Anthony Arblaster; **Demokrasi**, Nilüfer Yılmaz (çev.). Ankara: Doruk Yayınları, 1999, s. 121.

2.2. YEREL TEMSİL

1854'te kurulan İstanbul Şehremaneti sınırlı da olsa seçimle gelen üyelerin içinde yer aldığı bir meclise sahiptir. Meclis üyesinin üçte ikisinin her sene tekrar farklı çevrelere temsil edecek şekilde atanması öngörülüyordu. Ayrıca 1864 Vilayet Nizamnamesi öncesi gerçek bir yerel kuruluş olarak görülmeyen Muhassıllık Meclisleri, bu dönemde temsilci-yönetilen ilişkilerinin doğmasına ve halkın siyasal sürecin bir parçası haline gelmesine ortam hazırlamıştır. Bu meclislere (kurullara) yerli halktan temsilci olarak katılacak üyelerin saptanması için seçim yöntemine de başvurulmuştur. Bu gelişmeyle beraber, özellikle yerel ve bölgesel yönetimlerin siyasal temsilini sağlamaya yönelik girişimler ortaya çıkmıştır. Düzenli olamasa da Müslüman olan ve olmayan nüfusun tek bir siyasal yapı içinde temsili, o dönem Osmanlı siyasal sistemi için önemli bir yenilik olarak kabul edilir. 1868'de yapılan bir düzenleme ile belediye meclis üyeleri belli bir ekonomik düzeye sahip seçmenlerce seçilmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla genel bir temsilden ziyade sınırlı bir temsilin varlığı söz konusudur. Daha sonra gerek 1876 Anayasası ve gerekse ona dayanılarak çıkarılan 1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu Belediye meclislerinin seçimle oluşmasını öngörse de uygulamada genellikle atama usulünün hakim olduğu görülmüştür. Dolayısıyla belediye yönetimlerine ilişkin yapısal düzenleme girişimleri beklenen sonucu getirmemiştir. 1920'ye kadar belediyecilik alanında etkin bir yapılanma ortaya konmadığı gibi vakıf, lonca, mahalle gibi geleneksel kurumlar da işlerliklerini kaybetmiştir. Cumhuriyet dönemi ile Türkiye'de belediye yönetimleri yeniden yapılanmış ve belediyeleri doğrudan ilgilendiren 1580 sayılı Belediye Yasası çıkarılmıştır. Yasa katılım ve temsil imkanı sağlayarak kitlesel hoşnutsuzlukları gidermek istiyordu. Özellikle belediye meclis toplantılarının halka açık olması, halkın belediye işleriyle daha yakında ilgilenmesi ve belediye yönetimini denetlenmesi amaçlanıyordu⁹².

⁹²Yakup Bulut ve Şaban Tanıyıcı; "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği". *Sosyal Bilimler Dergisi*, Dumlupınar Üniversitesi, Sayı 21, 2008, s. 171-194.

“Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleri olarak görüldüklerinden demokrasinin dolayısıyla da temsil işlevinin bu yönetim birimlerinde daha kolay gerçekleşebileceğini belirten pek çok düşünür bulunmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler demokratik potansiyel olarak diğer yönetim birimlerinden daha üstündürler; çünkü bireyin kendi kendine yönetime katılabileceği en uygun ortam yerel düzeyde olmaktadır.”⁹³

“Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleri olarak görüldüklerinden demokrasinin dolayısıyla da temsil işlevinin bu yönetim birimlerinde daha kolay gerçekleşebileceğini belirten pek çok düşünür bulunmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler demokratik potansiyel olarak diğer yönetim birimlerinden daha üstündürler; çünkü bireyin kendi kendine yönetime katılabileceği en uygun ortam yerel düzeyde olmaktadır. Diğer taraftan, yerel yönetimlerin bu durumundan dolayı yerel seçilmişler üzerinde seçmenlerin denetiminin daha kolay olacağı düşünülmektedir.”⁹⁴

2.3. YEREL SİYASET VE YEREL TEMSİL

Yerel siyaset sadece yerel yönetimi ve organlarını ele geçirme ya da etkilemeden ibaret değildir.

“Yerel siyaset her şeyden önce yerel yönetim örgütlerinin dışındaki diğer kurum ve örgütlerle, otoriteleri kapsayan süreleri de içine alır. O yerin merkezde ki milletvekilleri, merkezi yönetimce atanmış idare ajanları ve kamu bürokrasisi, baskı grupları, sendikalar, köklü etkinliğe sahip birey ve ailelere uzanan geniş bir kurum ve aktör yelpazesine sahiptir. Yerel siyaset süreci bir yerel yönetim organının etrafında şekillenebileceği gibi, bu örgütlerin dışındaki kurumsal ve sosyal yapılar evresinde de oluşabilir”⁹⁵

⁹³ Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir; **Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 30.

⁹⁴ Uğur Yıldırım, , Şerif Öner, , Hüseyin Aksu ve Melike Tatlı; “Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt: 8, Sayı: 15, 2011, s. 507-530.

⁹⁵ Hüseyin Çiftçioğlu; “Yerel Siyaset Göksun Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi) Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2006, s.1-135.

“Türkiye’de yerel yönetim Batılı örneklerle göre oldukça geç gelişmiş ve ideal formuna kavuşmamıştır. Tanzimat’tan bugüne farklı evrelerden geçen yerelleşme süreci 1980’li yıllarla birlikte önemli bir ivme kazanmıştır. Bu yıllar bir anlamda “yurttaş-yerel siyaset” ilişkisinin kurulduğu yıllardır. Ancak dünyada olduğu gibi ülkemizde de temsili demokrasinin ve mevcut siyasal ve yönetsel süreçlerin önemli açmazları vardır. Siyasal ve yönetsel sistemler yurttaşların beklentilerine, hukuk devleti gereklerine ve kamu yararı amacına uygun hizmet etme düzeyinden uzaklaşmakta ve yabancılaşmaktadır”⁹⁶.

1982 Anayasası'nın 127. maddesinde il, belediye ve köy olarak belirtilen ülkemizdeki yerel yönetimler, yerel yönetim reformu çerçevesinde çıkarılan yasalarla son durumda il özel idaresi ve köy yönetimi dışında belediyeler dört aşamada isimlendirilmiştir. Buna göre, 22 Mart 2008 tarihi öncesinde 3225 olan belediye sayısı, bu tarihte yayınlanan Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması hk. Kanun (5747 Sayılı Kanun) ile 2105'e düşmüştür. Buna göre, 16 Büyükşehir belediye sayısı ile 65 il belediye sayısı değişmezken; yeni kurulan 42 yeni ilçe nedeniyle 850 olan ilçe belediyesi sayısı ise, 892'ye çıkarılmıştır. 2011 olan belde belediyesi sayısı, 5000 nüfus ölçütü nedeniyle 1132'ye düşürülmüştür. İçişleri Bakanlığı verilerine göre, 283 olan ilk kademe belediyesi ise, tamamen kaldırılmıştır⁹⁷.

2.3.1. Yerel Yönetimler

“İl, belediye veya köy gibi belli yerlerde oturanların, mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, merkezi idarenin dışında, devletten ayrı tüzel kişilikleri bulunan, belli bir özerkliğe sahip olan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yerel yönetimler, Anayasa'nın 127. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, yerel

⁹⁶ Arif Çukurçayır, “Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi”, **Yerel Siyaset**, Okutan Yayıncılık, 2008, s. 16.

⁹⁷ Kamil Ufuk Bilgin ve Hasan H. Can; Yerel Yönetimler Personeline Etkisi Açısından Yerel Yönetimler Reformu. **Sakarya Üniversitesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Sakarya, Erkaam Matbaa, 2008, s. 3.

yönetimler, “tüm ülkeyi ilgilendirmeyen, sadece il, belediye veya köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen ve seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir”⁹⁸.

Yerel yönetimlerle ilgili yapılan reform çalışmalarında yerel yönetimlerin, kanunların kendilerine vermiş olduğu görev ve sorumlulukları kullanmada daha verimli ve özerk kurumlar biçimine dönüştürülmesi yönünde olduğu halde, uygulamada, istenen amaca ulaşmada zorluklarla karşılaştığı görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında farklı kaygılarla siyasi tercihlerin, merkezi idare lehine ağırlığını koymasından kaynaklanmaktadır.

“Genellikle gelişmekte olan ülkelerde merkezi idareler, yerel yönetimler üzerinde, siyasi, idari ve mali yönden etkili olmanın, baskı kurmanın yollarını aramakta ve eline imkân geçtiğinde, bunu kendi siyasi eğilimleri doğrultusunda değerlendirmeye çalışmakta ve siyasi, iktisadi ve sosyal sebeplerden dolayı oldukça merkezileşme eğilimine girmeyi bir zorunluluk olarak görmektedirler”⁹⁹. “Yerel yönetimler özellikle ve öncelikle belediyeler, kamu kurumları, özel sektör ve hemşerileriyle birlikte, insanı bir bütün olarak ele alıp, kentsel yaşam kalitesini sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi politikalarının takipçisi olmalıdırlar”¹⁰⁰.

2.4. YEREL YÖNETİMLERDE TEMSİL

Yerel yönetimler bağlamında temsile bakıldığı zaman temsil edenlerle edilenler arasında toplumsal uzaklığın az olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler ulusal düzeyde temsilci olamamış kesimlere ek bir olanak sağlamaktadır. Bu nedenle temsil edilebilirlik yerel yönetimler düzeyinde

⁹⁸ Ahmet Hamdi Aydın; “Bir "Yerel Yönetim" olan "Özel İdare"nin "Genel Meclisi" “. **Yerel Siyaset Dergisi**, Eylül, Sayı 33, 2008, s. 5.

⁹⁹ Eryılmaz, s. 77.

¹⁰⁰ İsmail Başaran; **Kent ve Yerel Yönetim**, İstanbul: Okutan Yayıncılık, 1. Baskı, 2008, s. 30.

yüksek bir seviyededir¹⁰¹. Temsil bakımından yerel yönetimlerin şu özellikleri ön plana çıkmaktadır¹⁰²;

- Temsilci ile temsil edilen arasındaki ilişkinin daha etkileşimli kurulabilmesine,
- Yerel halka temsilcileri daha kolay denetleme imkânı sunması,
- Temsilcinin temsil ettiği yerel halkın ihtiyaçlarını ilk elden daha sağlıklı bir şekilde öğrenme olanağı sunması,
- Daha fazla vatandaşın temsilci olabilmesine olanak sağlaması.

Yerel yönetimlerde temsilde mekânsal yakınlık, temsilcilere temsil ettikleri topluluğun durumu ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmasına olanak sağlar. Dolayısıyla kendisine ulaşan bilgileri daha sağlıklı değerlendirip, daha iyi çıktılar üretir. Yerel temsilciler, üretilen çıktılar karşısında halkın tepkilerini kısa sürede ve gerçekçi biçimde öğrenebilirler. Bu durum yerel halkın temsilcilerini daha rahat denetleyebilmesi bakımından önemlidir.¹⁰³

“Yerel yönetimler, yöre halkının ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamak üzere, yerel topluluğa kamu hizmeti sağlayan ve yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilen, yönetsel, siyasal ve toplumsal bir kurumdur¹⁰⁴. Yerel yönetimler, özellikle küçük kentlerimizde, nispeten kırsal özellik arz eden kentlerimizde, ellerindeki imkânları kullanarak kentin gelişimi için gerekli bilgileri üretmeli ve bu bilgileri girişimcilere ve diğer ilgililere sunmalıdırlar. Öğrenen kent anlayışının yaygınlaştırılması, kamu kaynaklarının etkin kullanımı sureti ile kentin gelişimini hızlandırmaları ve yerel yönetimlerin toplum üzerindeki yaptırım gücünü kullanarak taraflar arası koordine ve

¹⁰¹ Oya Çitçi; “Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 6, Kasım 1996, s. 6.

¹⁰² Tarkan Oktay; Belediye Meclisi İmar Komisyonlarının Üye Profili: Marmara Bölgesi Örneği, KAYSEM-8 Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar Bildiri Kitabı, 2013, s. 42.

¹⁰³ Tarkan Oktay, Belediye Meclisi İmar Komisyonlarının Üye Profili: Marmara Bölgesi Örneği, KAYSEM-8 Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar Bildiri Kitabı, 2013, s. 43.

¹⁰⁴ Rafet Çevikbaş; "Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye'deki Durumu". **Türk İdare Dergisi**, Haziran Sayı 407, 1995, s. 69.

entegrasyonu sağlamaları gereklidir ¹⁰⁵ . Webb'ler yerel yönetimleri, daha çok halka gereksinim duydukları hizmetleri sunmanın bir aracı olarak görmüşlerdir. Onlara göre, bu hizmetlerin halka, yerel düzeyde yerel yönetimlerce sunulması ile özel kesimin kazanç güdüsünün yerini kamu hizmeti anlayışı alacaktır"¹⁰⁶ .

Temsilin sadece seçimlerde oy verilmesi ve temsilci kişinin tespit edilmesi olarak ifade edilmesi, indirgemeci bir yaklaşım olarak nitelendirilebilir. Burada önem arz eden husus temsilcinin seçildikten sonra neyi ve kimi temsil ettiği sorularının cevap bulmasıdır. Yani temsil ettiği şey, temsil edilenlerin görüşleri mi, onların çıkarları mı, yoksa mensubu olunan grupların menfaatleri mi? ¹⁰⁷ Yerel yönetimlerde temsil üzerine yapılan çalışmalar, yerel yönetimlerin demokratikliğine gölge düşürecek sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Temsil konusunda dile getirilen eleştirilerin başında yerel yönetim meclislerinin 'yerel siyasal seçkinlerden' oluştuğu, temsil edilen kişilerden büyük ölçüde farklılaştıkları, meclislerin halk istemlerini yansıtmadığı, yerel oligarşileri temsil edebileceği, geleneksel toplumsal yapının varlığı durumunda ise kişisel bağlılıkların tercih edilebileceği bir durumda olduğu görülmektedir¹⁰⁸ .

Yerel yönetimler, ulusal sınırlar içerisindeki değişik büyüklüklerdeki topluluklarda yaşayan insanların, ortak ve yerel nitelikteki gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş olan anayasal kuruluşlardır"¹⁰⁹ .

Yerel düzeyde ki temsil, ulusal düzeyde ki temsile nazaran birçok olumlu yönünün olmasına rağmen uygulamada bazı problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu problemler; seçim sistemi, siyasal parti sistemi,

¹⁰⁵ Erol Kaya, Hulusi Şentürk, Osman Danış ve Sami Şimşek; **Modern Kent Yönetimi**-1. 1.bs., İstanbul: Okutan Yayıncılık, 2007, s. 156.

¹⁰⁶ Keleş, s. 47.

¹⁰⁷ Oktay, s. 40.

¹⁰⁸ Çitçi, s. 8.

¹⁰⁹ Eyüp Beyhan; "Demokratik Katılımla Yerel Yönetim". **Yerel Siyaset Dergisi**, Ekim, Sayı 34, 2008, s. 36.

siyasal kültür gibi nedenlere dayanmaktadır. Bu problemleri şöyle belirtelim¹¹⁰;

- Seçim sisteminin tüm kesimlerin temsil edilmesine imkân verecek demokratik niteliklere sahip olmaması. Siyasi partilerin aldıkları oylar ile meclislerde temsil hakkı elde etmesine yol açan seçim yöntemi adaletsiz bir temsil tablosu ortaya çıkartmaktadır.
- Temsilcinin mensubu olduğu siyasi parti ile olan ilişkilerinin, temsil ettiği kesim ile olan ilişkilerinin önüne geçmesi. Parti disiplininin güçlü olması, parti içi demokrasinin güçlü olmaması yerel düzeyde ki temsili güçleştirmektedir.
- Yerel topluluk içinde güçlü olan ekonomik ve siyasal elitler, seçmenlerin temsilcisini bağımsız bir şekilde seçme ve etkileme hakkını işlevsizleştirir.
- Yerel temsilciler ulusal temsilcilerin aksine siyaseti asıl mesleklerinin yanında ek bir uğraş olarak algılamakta ve temsil işine daha az zaman ayırmaktadırlar. Bu durum temsil işlevini zayıflatmaktadır.

Yerel meclislerde kararları, yerel topluluğu oluşturan bireylerden ve meclis üyelerinden çok, parti genel merkezlerinin çıkarları ve istemleri belirler. Bu durum yerel demokrasi açısından problemler doğurur. Türkiye'de yerel yönetimler konusunda, siyasal partilerin bağımsız davrandıkları görülmemektedir. Burada şu sonuç çıkmaktadır. "yerel temsilcileri genellikle yerel halk seçmemektedir". Çünkü yerel temsilcilerin seçimi, daha çok yerel parti örgütlerince seçilmiş adayların yerel halkın beğenisine sunulması ile gerçekleşmektedir. Hatta bunu partilerin genel merkezleri belirleyip halkın önüne sunmaktadırlar. Böyle olunca her zaman, seçilmesi gereken kişiler

¹¹⁰Oktay, s. 45.

seçilmemektedir. Temsilcilerin halk tarafından değil de parti örgütleri tarafından seçilmesi yerel demokrasiye olan güveni sarmaktadır¹¹¹.

2.4.1. İl Özel İdarelerinde Temsil

Anayasamızın 127nci maddesinde de tanımlandığı gibi, il özel idareleri, yerel yönetimler sistemimizin bir parçasıdır. Bu düzenlemenin Anayasada yer almış olması, il özel idarelerinin hukuki statüsünün temellendirilmesi bakımından önemlidir¹¹².

“İl özel idaresi Kanunu'nun 3. Maddesinde il özel idaresi, "il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanır”¹¹³.

5302 sayılı Kanununun 6. Maddesine göre,

“il özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla şu hizmetleri yapmakla görevli ve yetkilidir; "İl sınırları içinde: Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetler. Belediye sınırları dışında: İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetler. İl Özel İdareleri'nde bütçe ve kesin hesap İl Genel Meclisi kararıyla kesinleşir”¹¹⁴.

¹¹¹Keleş, s. 52.

¹¹² Kamil Ufuk Bilgin ve Hasan H. Can; Yerel Yönetimler Personeline Etkisi Açısından Yerel Yönetimler Reformu. Sakarya Üniversitesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya, Erkaam Matbaa, 2008, s. 3.

¹¹³ Ahmet Hamdi Aydın; “Bir "Yerel Yönetim" olan "Özel İdare"nin "Genel Meclisi" “. **Yerel Siyaset Dergisi**, Eylül, Sayı 33, 2008, s. 6.

¹¹⁴ Hikmet Kavruk; “2004 ve Sonrası Yerel Yönetim Reform Girişimleri Açısından Köy ve Mahalle Yönetimleri”, Sakarya Üniversitesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya, Erkaam Matbaa, 2008, s. 64.

İçişleri Bakanlığı ya da başka bir makama gönderilmez köylerin ve mahallelerin yöneticiliği ve temsilciliği görevi kendilerine verilen muhtarlar, sorumluluk alanlarındaki ihtiyaç ve sorunları belirleyerek ilgili birimlere iletmekle yükümlüdürler. İl Özel İdaresi Kanunu'nun 65. maddesi de belediye kanununun 77. Maddesindeki gibi düzenlenmiştir. Bu bağlamda il özel idaresinin hizmetlerine gönüllü kişiler katılabileceklerdir. İl özel idaresi kanunu; belediye kanunundan farklı olarak "sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park" gibi yerel hizmetleri 65. maddenin kapsamına almamıştır¹¹⁵..

“İl özel idaresinin karar organı, il genel meclisidir. İl genel meclisi üyeleri, ilçeler adına seçilmektedir. İl genel meclislerin seçimleri, tek dereceli nispi temsil yöntemiyle, serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre beş yılda bir yapılır. İl genel meclisinin üye sayısı, ildeki ilçelerin sayısına ve ilçe nüfuslarına göre değişmektedir”¹¹⁶.

2.4.2.Belediye Meclis Ve Yönetimlerinde Temsil

Bugün yürürlükte olan 5393 Sayılı Belediye Yasasına göre

“Belediye yönetiminin Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olmak üzere üç organı vardır. Belediye meclisleri belediyenin karar organıdır ve yerel hak tarafından seçilen üyelere oluşmaktadır. Siyasi partiler aldıkları oy ile orantılı olarak belediye meclislerinde üye bulundurmaktadırlar. Meclis, her ayın ilk haftasında toplanmakta ve belediyenin çalışma programı, bütçesi, imar ve diğer hizmetler konusunda kararlar almaktadır. Belediye Encümeni ise atanmış ve seçilmiş

¹¹⁵ Eyüp Beyhan; "Demokratik Katılımla Yerel Yönetim". **Yerel Siyaset Dergisi**, Ekim, Sayı 34, 2008, s.36-41.

¹¹⁶ Eyüp Beyhan; "Demokratik Katılımla Yerel Yönetim". **Yerel Siyaset Dergisi**, Ekim, Sayı 34, 2008, s.36-41.

üyelerden oluşur ve meclisin toplantıda olmadığı zamanlarda belediye hizmetlerine ilişkin kararlar alır”¹¹⁷.

Gerek büyük şehir gerekse diğer belediyeler açısından meclislerin yapı ve görevleri temsil açısından ele alındığında, özellikle ihtisas komisyonlarına geniş katılımı öngörmesi temsilin işlevselliği açısından önemli olabilir. Nitekim 5393 sayılı Belediye Yasasının 24. maddesi ile 5216 sayılı Büyük şehir Belediye Yasasının 15. maddesi dikkate alındığında “belediye meclislerinde gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar, uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, davet edilen uzman kişiler, mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir”¹¹⁸. Ancak uygulamanın yasanın özüne uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediği ileriki yıllarda net anlatılacaktır. Bugün için belediye encümenlerinin hala ön planda olduğu ve halkın kendi temsilcileri aracılığı ile belediye yönetimini etkilemesinin hala güç olduğu ve dolayısıyla temsilin, seçilmiş kişi olarak daha çok belediye başkanına endekslendiği söylenebilir. Bu açıdan belediye başkanları özellikle büyük şehir belediye başkanları zaman zaman seçilmiş diktatörlükler olarak eleştirilmiştir. Bu uygulama belediye meclislerinin temsili işlevsiz edebildiği gibi onu yok sayan şahsi ve keyfi uygulamalara da kapı açabilmektedir. Aslında üyelik süreci ile de bağlantılı olan bu gelişmelerle beraber meclis üyeleri, yerel halkın temsilcilerinden ziyade başkanın gölgesinde kalan ve zaman zaman bazı kişilerin işinin yapılması için başkanla ilişki kuran meclis dışı kişiler haline gelmektedir. Özellikle küçük yerleşim alanlarında başkanın eğitim ve nitelik olarak da meclis üyelerinden daha üstün durumda olduğu dikkate alınırsa meclis üyelerinin temsil açısından işlevsizliği ya da yetersizliği daha açık bir şekilde görülecektir ¹¹⁹.

¹¹⁷Bulut ve Tanıyıcı, s. 174-175.

¹¹⁸Bulut ve Tanıyıcı, s. 174-175.

¹¹⁹ Bulut ve Tanıyıcı, s.174-175.

2.5. KATILIM

Yerel yönetimlerde geleneksel katılma yöntemleri, seçimler yolu ile katılma, halk oylaması yolu ile katılım, referandum yoluyla katılım, yerel yönetimlerde modern katılma yolları, elektronik yollarla katılım, yerel meclis toplantıları yoluyla katılma, kamuoyu araştırmaları yoluyla katılma gibi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5.1. Yerel Yönetimlerde Geleneksel Katılma Yöntemleri

Bir toplumdaki demokratik yönetim sisteminin en önemli koşullarından biri, siyasal katılımdır. Siyasal katılmanın ilk ve en önemli yöntemi ise, geleneksel katılma yöntemleri arasında yer alan seçimler yoluyla siyasal hayata katılmaktır. Daha sonrasında ise, halk oylaması ve referandum yöntemleri yer almaktadır ¹²⁰.

2.5.1.1. Seçimler Yoluyla Katılma

Seçmek, *“insanın kendisine en uygun, en yakın, en yararlı ve en gerekli olanı belirleme davranışı anlamına gelmektedir. Demokratik yönetim açısından seçim, “yönetilenlerin kendilerini yönetecekleri belirleme işlemi ve eylemi”* ¹²¹ ifade etmektedir. Seçimler, sadece devlet yöneticilerini belirlemeyi ifade etmemektedir. Geniş anlamıyla seçimler, demokratik kurumların üyelerinin yöneticilerini belirlediği bir katılma yöntemidir. Seçimler yöntemiyle siyasal hayata katılmak, diğer katılma yöntemlerine nazaran hem

¹²⁰ Osman Nacak; AB Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi, (Yüksek Lisans Tezi), 2007, s. 66.

¹²¹ Nacak, s. 66-68.

daha kolay hem de daha az çaba gerektiren bir yöntemdir. Ancak vatandaşlar, ulusal düzeydeki seçimlere daha fazla rağbet ederlerken, yerel düzeydeki seçimlere pek fazla ilgi göstermemektedirler. Buna bağlı olarak da yerel düzeyde nüfuslu kişiler yönetimleri istedikleri şekilde ele geçirdiklerinden yerel demokrasiden beklenen sonuçlar elde edilememektedir. Yerel halk, yerel seçimlere de gereken hassasiyeti göstermeli ve adaylara oy vererek, yerel yönetimlerin organlarının oluşumunu tercihleri doğrultusunda etkilemelidir. Çünkü yerel yönetim birimlerinde demokratik yönetim anlayışının yerleşmesi ve uygulanabilirliği, büyük ölçüde yerel yönetimlerde yaşayan farklı kesimlerin yerel meclislerde güçleri oranında temsil edilmeleriyle doğru orantılıdır¹²².

2.5.1.2. Halk Oylaması Yoluyla Katılım

Yerel yönetimlerde halk oylamasıyla katılım;

“Yerel toplulukların yerel halk tarafından seçilen organlarca yönetilmesi yerel yönetimlerin olmazsa olmazıdır. Öte yandan seçim olmadan da yerel yönetimlerin kurulması, bu birimleri yerel yönetim kuruluşları olmaktan çıkarıp tamamen merkezi yönetimin bir parçası haline getirir. Bu olumsuzluğun önüne geçmek, yerel demokrasiyi işler kılmak için katılımcı yerel demokrasi teorisinin düşünsel, yasal, kurumsal alt yapısının oluşturulması ve yerel işleyişe aktarılması gerekmektedir. Halkın sadece seçmen konumunda kalması yerine; birçok ülkede halkın yönetsel etkinlikleri artırıcı, yaşam çevresini biçimlendirebileceği yöntemler geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Demokratik yerel katılım kentsel yaşam, yerel bilinç ve kimliğin oluşmasına etki ederek ekonomik, sosyal ve kültürel konuların tartışılması ve bu konularda ulusal/yerel ölçekte halkın belirleyici olması, gerçek anlamda demokrasiye ulaşmada önemli katkılar sağlayacaktır. Bununla beraber sorunlar daha sağlıklı belirlenirken çözümler de daha isabetli olacaktır. Özellikle halkın uygulamada yer alması onların daha

¹²²Nacak, s. 66-68.

*istekli olmasını sağladığı gibi; amaçlara daha kısa zamanda ulaşarak daha kaliteli hizmet sunumunu gerçekleştirecektir*¹²³.

2.5.1.3. Referandum Yoluyla Katılım

Yerel halkın katılımının sağlanmasında kullanılabilir yöntemlerden bir tanesi de referandumdur. Referandumda, ulusal ve yerel düzeydeki bazı konularda halkın görüşlerinin alınması, sunulan çözüm önerilerinden hangisinin halk tarafından benimsendiğinin belirlenmesi amacına yönelik olup kamuoyunun gerçek eğilimlerini belirlemenin en etkin yoludur. Referandum yöntemi vatandaşlara, yöneticilerin aldıkları kararları, kararlarla ilgili uygulamaları ya da bazı durumlarda yöneticilerin benimsedikleri politikaları onaylama ya da reddetme imkânını sağlamaktadır. Referandumlar, genellikle çözümü güç, riskli ve halk tarafından benimsenmesi zorunlu durumlarda kullanılan bir yöntemdir. Öte yandan referandum yönteminin halkın sorumluluk ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesinde önemli katkıları da vardır. Fakat bunun gerçekleşebilmesi için, bu yöntem ile ulaşılabilecek sonucun yönetenler tarafından kabul edilmesi ve uygulanması gerekmektedir¹²⁴.

¹²³ Atilla İnan; “Demokratik Kitle Örgütlerinin Yerel Yönetimlere Demokratik Katılımı”. Çağdaş Yerel Yönetimler”, C.7, S.2, Ankara:TODAİE Yayınları, 1998, s. 128.

¹²⁴ Osman Nacak; AB Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi, (Yüksek Lisans Tezi), 2007, s. 69.

2.5.2. Yerel Yönetimlerde Modern Katılma Yolları

Değişen dünya koşulları ve teknolojik gelişmeler bir taraftan modern katılma yöntemlerinin çeşitliliğini arttırırken, diğer taraftan da halkın siyasal hayata daha etkin ve kolay bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır¹²⁵.

2.5.2.1. Elektronik Yollarla Katılım

İnternet teknolojisinin modern katılma yöntemi olarak yönetimde kullanılmaya başlaması, dünyada e-devlet kavramı kapsamında değerlendirilmektedir. Elektronik devlet, temel olarak kamuya ait bilgi ve hizmetlere erişimin ve bu bilgi ve hizmetlerin paylaşılmasının bilgi ve iletişim teknolojileri ve sayesinde gerçekleştirilmesi şeklinde ifade edilebilmektedir. Bu bilgi ve hizmetlerin dağıtımı kamu kurumundan vatandaşa olabileceği gibi, kamu kurumlarının kendi aralarında, kamu kurumlarından özel sektör kurumlarına veya sivil toplum kuruluşlarına da olabilmektedir. Günümüzde dünya üzerindeki pek çok demokratik yönetim, vatandaşlarına internet aracılığıyla daha fazla yönetime katılma olanağı vermektedir. Yerel yönetimlere, yerel düzeydeki yaşamı kolaylaştırılmasında, bilgi çağının da gerektirdiği planlı, programlı faaliyetlerin yürütülmesinde ve siyasal katılım yollarının hayata geçirilmesinde büyük oranda görev ve sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimler, halkın güven ve desteğini yanına alarak, onların beklentilerine uygun, önerilerine dayalı, katılımcı ve demokratik hizmet anlayışını uygulamalıdır. Bunun içinde, vatandaşların internet yoluyla siyasal hayata katılmalarının sağlanması gerekmektedir. Günümüzde belediyeler, bu amaçla internet üzerinde web sayfaları oluşturarak kişi ve kurumlara bilgi ve hizmet sunmaya çalışmaktadır. Yerel yönetimlerin, internet üzerinde kurdukları web sayfalarına, Elektronik Kamu Bilgi Ağları adı

¹²⁵ Nacak, s. 69.

verilmektedir. Elektronik Kamu Bilgi Ağlarının temel amacı, yerel yönetimleri, daha demokratik, kolay ulaşılabilir, şeffaf bir yönetim haline getirmektir. Diğer bir amaçta bu sayfalarının her an ulaşılabilir olması dolayısıyla, vatandaşların bilgiye erişimini hızlı ve kolay hale getirerek, siyasi alanda vatandaşların yönetime aktif olarak katılımlarını da arttırmaktır. Esasen Elektronik Kamu Bilgi Ağlarından asıl beklenen, bir yerel yönetim biriminde yaşayan, çalışan ya da okuyan vatandaşların herhangi bir bilgisayarlardan yerel yönetime alakalı her türlü bilgiye ulaşılabilmesini, yine vatandaşlarla yerel yönetim çalışanları arasında hızlı ve kolay iletişim kurulmasını, sanal mecradaki konferanslar ve çeşitli formlar aracılığı ile yerel yönetimlerin sorunları ve çözüm yolları hakkında görüşlerini bildirebilmesini temin etmektir. Böylece vatandaşlar, her konudan haberdar olabilmekte, sorunlarıyla ilgili etkileşimde bulunabilmekte, ortak sorunlarını dile getirip, bu konuda çözümler üretebilmektedir¹²⁶.

2.5.2.2. Yerel Meclis Toplantıları Yoluyla Katılma

Yerel halkı temsil eden, yerel düzeydeki karar organlarının başında belediye meclisleri gelmektedir. Yerel meclislerin her kesimin temsilcilerinden oluşması son derece önemlidir. Çünkü meclis üyelerinin halkla ilişkileri, yerel katılmanın yönünü belirleyen unsurların başında yer almaktadır. Yerel meclislerde temsil edildiğini düşünen halk, daha fazla yönetime katılmakta ve alınan kararları daha kolay benimsemektedir. Yeni 5393 Sayılı Belediye Kanununun (2005) 13. maddesi ile belediye sınırları içinde yaşayan halkın, belediye hizmetlerine ve yönetime katılmaya, bunlarla ilgili bilgi edinme haklarının olduğu kabul edilmiştir. Yasanın 13. maddesinde "*Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin*

¹²⁶ Nacak, s. 70-71.

*yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur*¹²⁷ ifadesine yer verilmiştir. Bu maddeye istinaden halk, belediye meclis toplantısına katılabilir. Eski 1580 Sayılı Belediye Kanununda bu haktan yararlanmak için, nüfus kütüğüne yazılı olmak şartı aranmasına karşın, yeni 5393 Sayılı Belediye Kanununda bu şart kaldırılarak yerine o yerde ikamet etme koşulu getirilmiştir. Bu değişikliğin belli ölçüde katılımı arttırması beklenmektedir. Ayrıca yasanın 20. maddesinde, belediye meclis toplantılarının açık olduğu, toplantının yeri ve zamanının belde halkına duyurulacağı, meclis görüşmelerinin tutanaklara kaydedileceği ifade edilmiştir. Yasanın 21. maddesinde de, belediye başkanınca hazırlanan gündeminin üç gün önceden yerel gazeteler ve uygun araçlarla halka duyurulacağı ifade edilmektedir. Bu sayede halk, beldesinin belediye meclisi üyeleri aracılığıyla yönetime, önerilerde bulunabilmektedir. Yine yasanın 23. maddesinde, kesinleşen meclis kararlarının özetlerinin yedi gün içinde ilan edileceğini ve meclisin kesin kararlarına karşı ilgililerin itiraz edebilmesini düzenlenmektedir¹²⁸.

*“Bu tür bir katılım, meclisin karar verme yetkisine bir sınırlama getirmiş ya da bu yetkiyi kentlilere devretmiş olmamaktadır. Ama belediye meclisine katılan kentlilerin sordukları sorular ve dile getirdikleri görüşler sonucunda ortaya çıkan kentlilere ilişkin eğilimler, medyanın da katkısı ile meclisin kararlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir”*¹²⁹.

¹²⁷ 5393 Sayılı Belediye Kanunu, m.13

¹²⁸ Nacak, s. 72-73.

¹²⁹ Oral Demir; “Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği)”, (Yüksek Lisans), Tezi Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü., Ss. 1-132, 2008, 1-132.

2.5.2.3. Kamuoyu Araştırmaları Yoluyla Katılma

Kamuoyu araştırmaları, genel anlamıyla yapılan hizmetlerin ve alınan kararların halk tarafından benimsenip benimsenmediğini ortaya çıkarmaya çalışan bir yöntemdir. Yerel yönetimlerin kamuoyu araştırmaları üzerinde titizlikle durması ve yerel halkın büyük bir bölümünü kapsayacak Şekilde çalışmalarını genişletmesi gerekmektedir. Ülkemizde de bu konu üzerinde önemle durulmuş ve 5393 Sayılı yeni Belediye Kanununun 15. maddesinde, belediyelerin yerel halkın belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu araştırması yapabileceği belirtilmektedir.

Kamuoyu araştırmalarında halkın büyük bölümüne kendi fikri sorulur. Araştırmalar değerleri ve davranışları oluşturduğu kadar, inançların yoğunluğunu ve yönünü de ölçmeyi amaçlamaktadır. Amacı seslerini duyuramayacak olan, ancak karardan etkilenen insanların görüşlerini birleştirir ve katılım Őekillerinin daha seçici olmasından kaynaklanan önyargıları dengeler¹³⁰.

¹³⁰ F. N. Geç, Burcu zoğuz ve Murat Yılmaz; “Yönetişim Yaklaşımı ve Farklı Katılım Yöntemleri”, Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kent Konseyleri Sempozyumu 2011, s. 110.

3. YEREL TEMSİL VE SİYASETE KATILIM VE İSTANBUL BAŞAKŞEHİR VE AVCILAR ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı yerel yönetimlerde temsil katılım kapsamında Avcılar ve Başakşehir Belediyesi'ndeki meclis üyelerinin sosyo-demografik bilgilerini araştırmaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma yerel yönetimlerdeki temsilcilerin sosyo demografik ve belli alanlardaki niteliklerinin ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Bu aynı zamanda ülkemizdeki Yerel yönetimlerdeki temsilcilerin profilinin de bir örneğini oluşturması bakımından da önem arz etmektedir.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

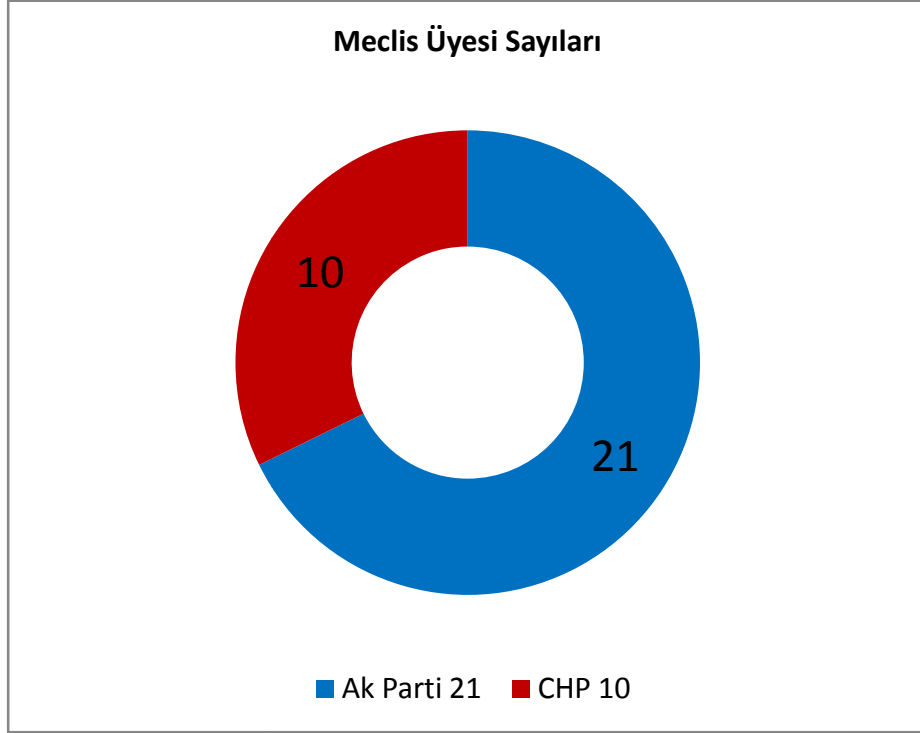
Araştırmanın evreninin İstanbul ilindeki belediyelerdeki meclis üyeleri oluşturmaktadır. Örneklem ise İstanbul ili Avcılar ilçesi ve Başakşehir ilçelerindeki belediyelerinin meclis üyelerinden oluşmaktadır. Bu iki farklı belediyenin seçilmesindeki maksat öncelikle iki farklı partiye mensup belediye olmalarıdır. Biri iktidar belediyesi olması açısından diğeri ise ana muhalefet belediyesi olması dolayısıyla aralarında ne gibi farklılıklar ve benzerlikler barındığını analiz etmek önem arz etmektedir. Ayrıca Avcılar Belediyesi'nin kuruluş olarak temellerinin eski bir belediyeye dayanması, ancak Başakşehir Belediyesi'nin ise henüz yeni bir belediye olması

bakımından birbirleri arasında ne gibi farklılıklar olduğunu görmemizi daha önemli hale getirmiştir. Bunun yanın sıra iki belediyenin de aynı ilde bulunması ve hemen hemen nüfus oranlarının birbirine yakın olması karşılaştırma yapmanın tutarlılığı ve adaleti bakımından bir nevi eşitlik olarak görülmüştür.

3.4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI

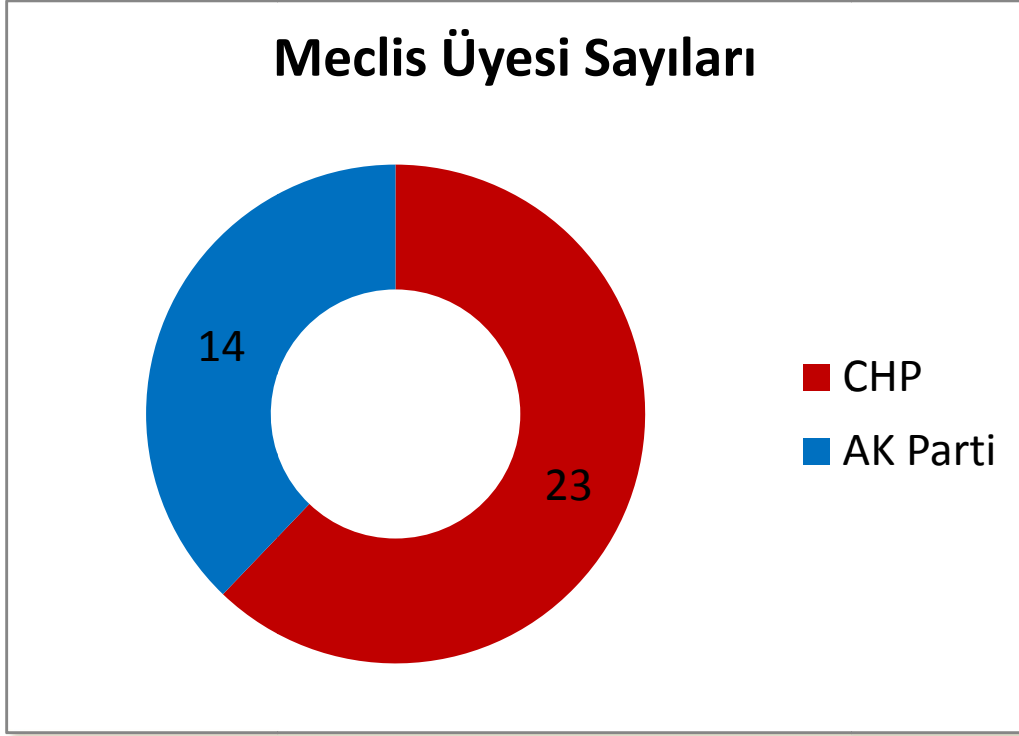
Araştırmada İstanbul ili Avcılar ilçesi ve Başakşehir ilçelerindeki belediyelerin yazı işleri müdürlüğünden alınan meclis üyelerine ait verilerek kullanılarak değerlendirmeler yapılmıştır. İki belediyenin de yazı işleri müdürleriyle görüşülmüştür. Aynı zamanda belediye meclis üyeleri ve belediye encümenlerinin bir kısmı ile de görüşülmüştür. Ayrıca Bimer yetkilileriyle görüşülmüş yapılan başvuruların ne oranda ve hangi konularda olduğu incelenmiştir.

Şekil 1. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyesi Sayıları

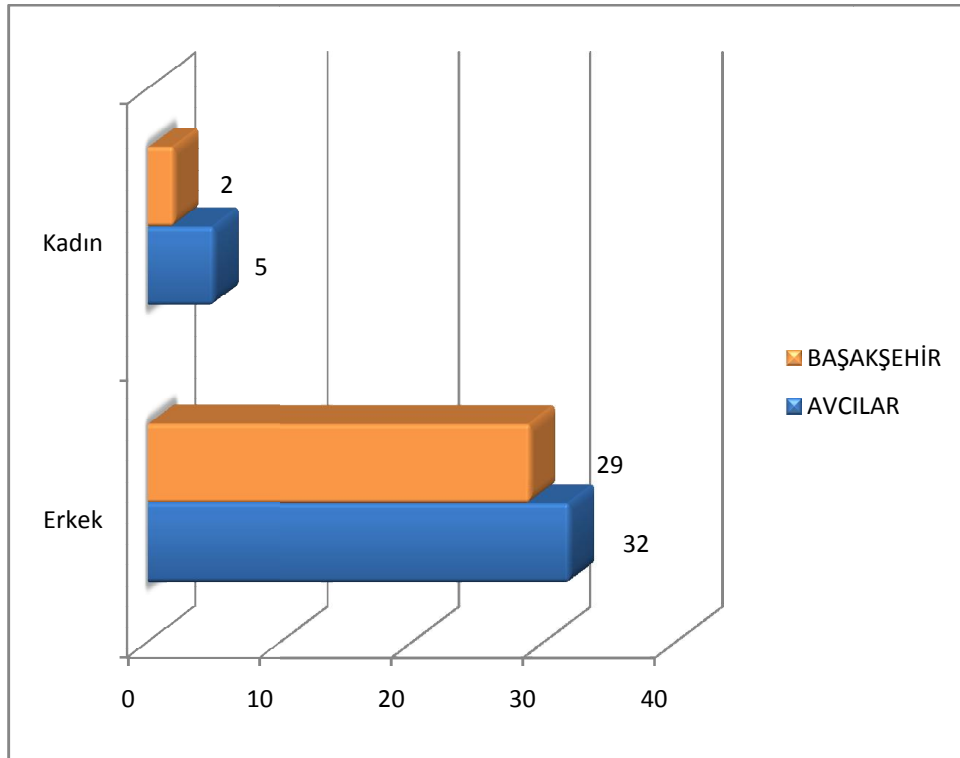
Başakşehir Belediyesi meclis üyesi sayısı toplamda 31'dir. Bunların 21'ini (%67.74) AK Parti,10'unu (%32.26) ise CHP oluşturmaktadır. Bu mecliste karar alınırken AK Partili meclis üyelerinin hegemonyası söz konusudur. Kararlar alınırken meclis üye sayısının fazlalığı sebebiyle herhangi bir zorluk çekilmemektedir.

Şekil 2. Avcılar Belediyesi Meclis Üyesi Sayıları

AK Parti Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin 23'üne (%62.16), CHP ise 14'üne (%37.84) sahiptir. Bu mecliste karar alınırken ise Başakşehir'in aksine CHP'li meclis üyelerinin hegemonyası söz konusudur. Kararlar alınırken meclis üye sayısının fazlalığı sebebiyle herhangi bir zorluk çekilmemektedir.

Şekil 3. Başakşehir ve Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Cinsiyet Dağılımının Karşılaştırılması

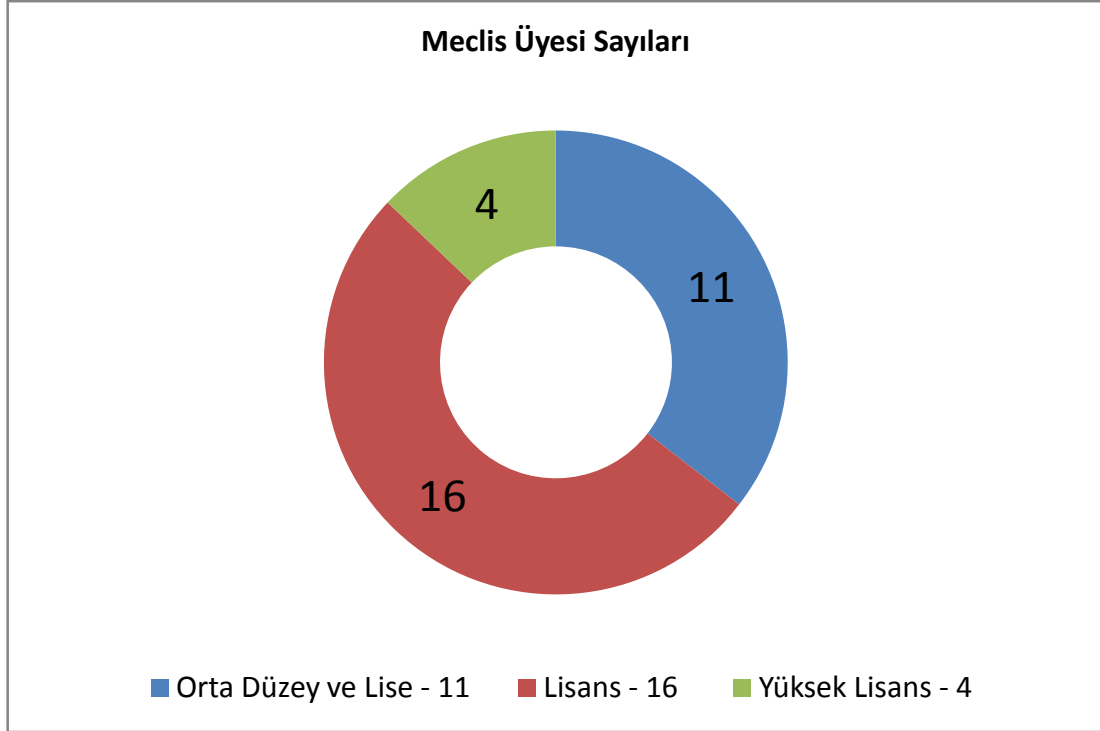

Başakşehir Belediyesi meclis üyeleri 2'si kadın 29'u erkek üye olmak üzere 31 kişiden oluşmaktadır. Bu bağlamda Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin %6.45'i kadın, %93.55'i erkektir. Avcılar Belediyesi meclis üyeleri ise 5 kadın 32 erkek üyeye sahiptir. Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin %13.51'i kadın, %86.49'u erkektir. Türkiye'de belediye meclis üyeleri içinde kadın temsilcilerin oranı; 1984 yılında % 0,6, 1989'da % 0,7 ve 1994'te % 0,9'dur¹³¹. 1999 Mahalli İdareler Genel Seçimi'nde 34084 belediye meclis üyesinden sadece % 1,58'i kadındır¹³².

¹³¹ Oya Çitçi; "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 6, Kasım 1996, s. 9.

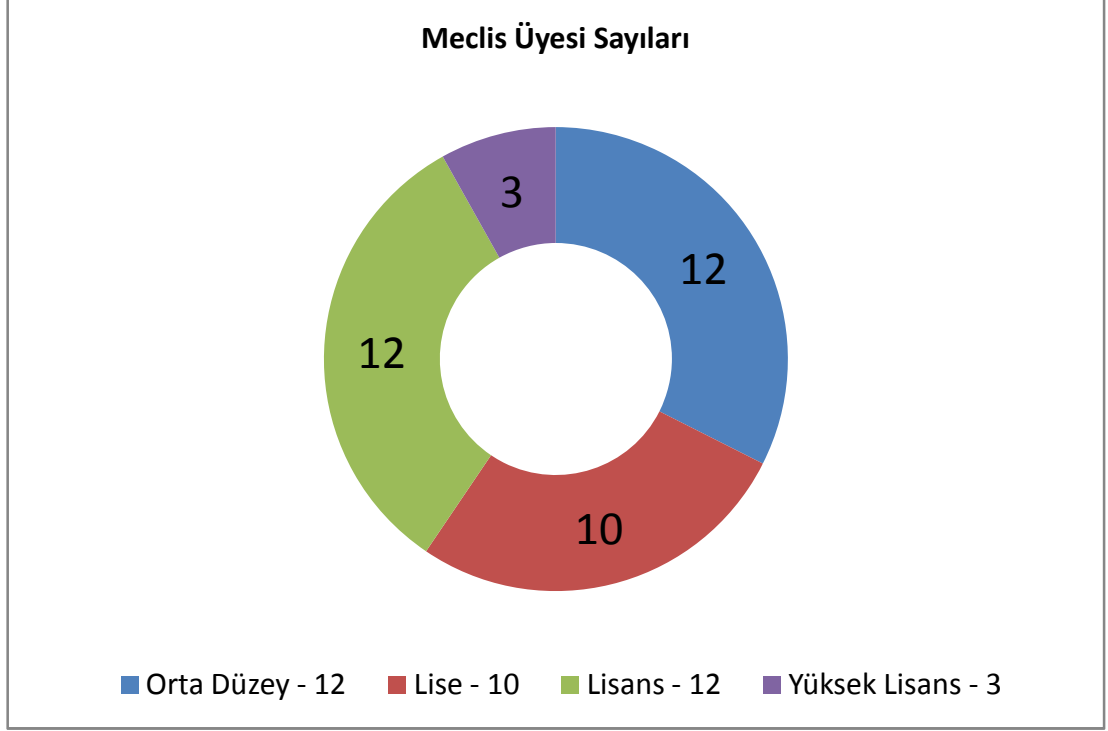
¹³² Abdullah Çelik ve A. Vahap Uluç; Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği, **İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2009, s. 223.

Şekil 4. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Eğitim Durumlarının Değişim Grafiği

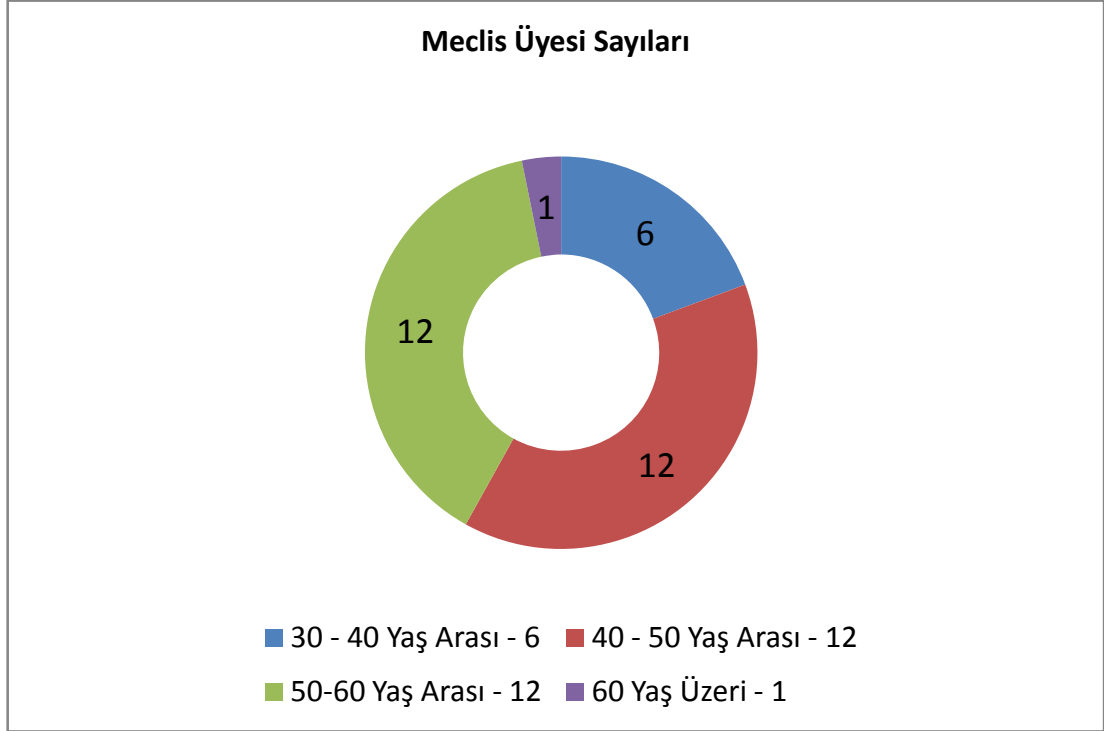
Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin eğitim durumları gösteren tabloya bakıldığında 11 üye orta düzey ve lise mezunu, 16 üye lisans mezunu, 4 üye ise yüksek lisans mezunudur. Başakşehir Belediyesi Meclis üyelerinin eğitim düzeylerinin yüzdelerle dağılımı şu şekildedir: Orta düzey ve lise mezunlarının oranı %35.48, lisans mezunlarının oranı %51.61, yüksek lisans mezunlarının oranı ise %12.90'dır. Bu veriler ışığında, lisans mezunlarının çokluğu bunun yanında orta düzey ve lise mezunlarının da yadsınılmayacak derece varlığını görmek mümkün. Kısacası belediye meclis üyelerinin eğitimi noktasındaki nitelikler birincil düzeyde önem arz etmemektedir.

Şekil 5. Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı

Yukarıdaki tabloya göre Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin 12'si orta düzey, 10'u lise, 12'si lisans, 3'ü ise yüksek lisans mezunudur. Tabloya göre Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin eğitim düzeyleri dağılımının yüzdelerle dağılımı şu şekildedir: Orta düzey mezunların oranı %32.43, lise mezunlarının oranı %27.03, lisans mezunlarının oranı %32.43 ve yüksek lisans mezunlarının oranı %8.11'dir. Bu veriler ışığında, Başakşehir belediyesinde gördüğümüz gibi lisans mezunlarının çokluğu bunun yanında orta düzey ve lise mezunlarının da yadsınılmayacak derece varlığını görmek mümkün. Kısacası belediye meclis üyelerinin eğitimi noktasındaki nitelikler birincil düzeyde önem arz etmemektedir.

Şekil 6. Başakşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Yaş Dağılımları

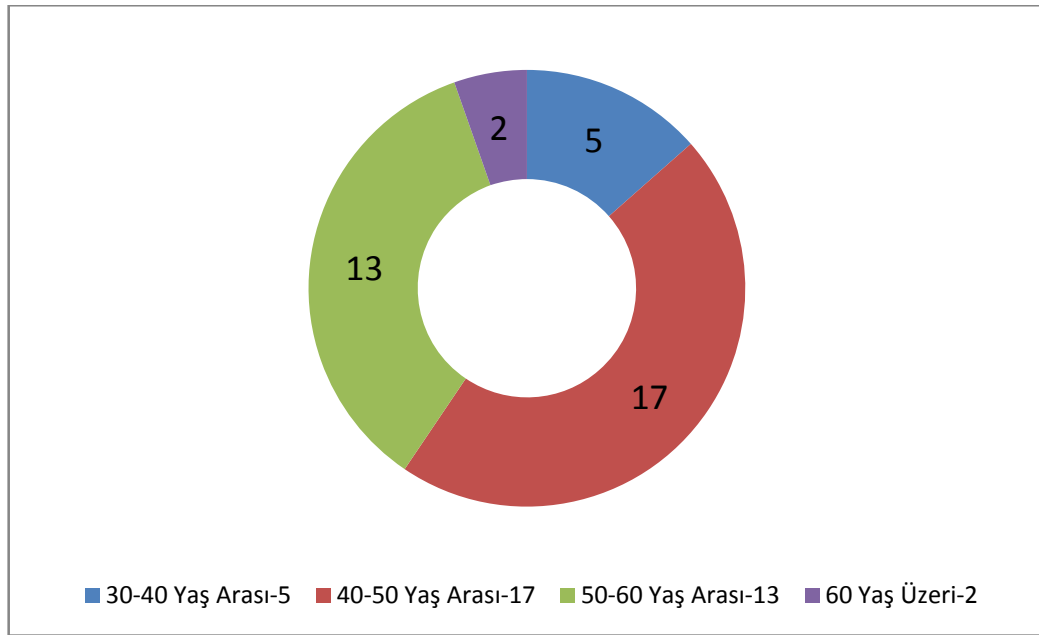

Yapılan araştırmaya göre, Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin 6'sı 30-40 yaş arasında, 12'si 40-50 yaş arasında, 12'si 50-60 yaş arasında, 1'i ise 60 yaş ve üzeridir. Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin yaş dağılımları yüzdelik olarak şu şekildedir: 30-40 yaş arası %19.35, 40-50 yaş arası %38.71, 50-60 yaş arası %38.71 ve 60 yaş üzeri %3.23'tür. 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile belediye meclis üyeliğine seçilebilme yaşı 25 olarak belirlenmiştir¹³³. Keleş ve Hamamcı'nın (1994), Türkiye genelinde, belediye meclis üyeleri üzerinde yaptıkları çalışma sonuçlarına göre, "30-39" yaş grubuna mensup belediye meclis üyelerinin oranı %21,5, "40-49" yaş grubuna mensup belediye meclis

¹³³ Resmi Gazete, 18.01.1984, Sayı: 18285, Değişik birinci fıkra: 27.12.1993-3950/1 md.

üyelerinin oranı % 44,8 ve “50–59” yaş grubuna mensup belediye meclis üyelerinin oranı % 23,3’tür ¹³⁴.

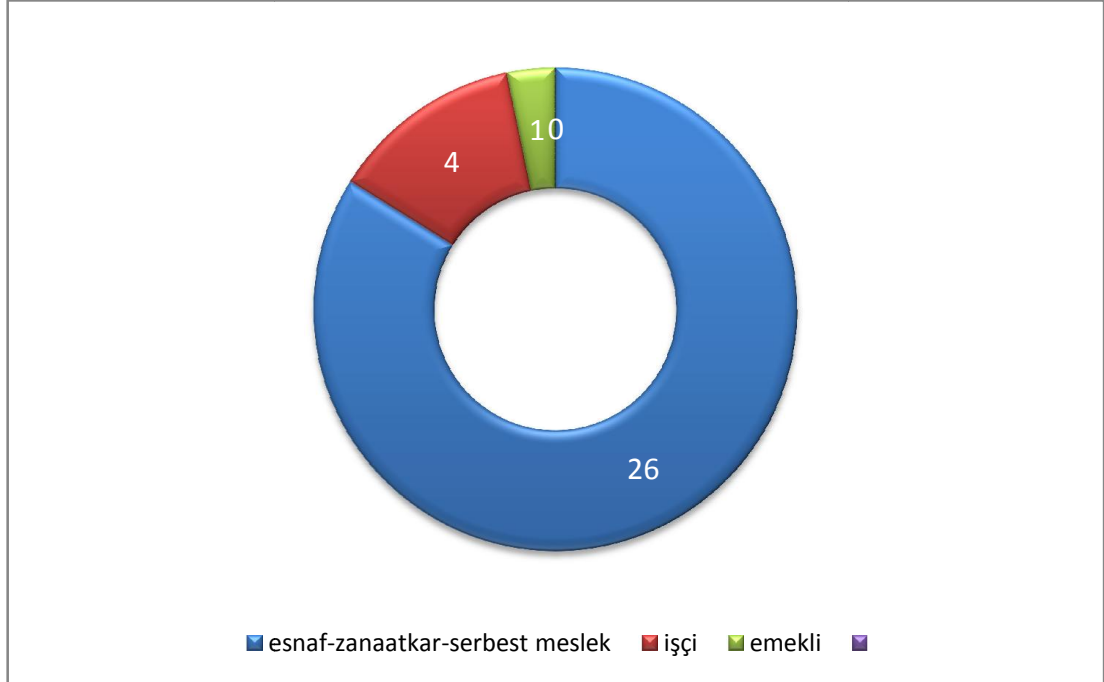
Şekil 7. Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin Yaş Dağılımları

Yapılan araştırmaya göre, Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin 5’i 30-40 yaş arasında, 17’si 40-50 yaş arasında, 13’ü 50-60 yaş arasında, 2’si ise 60 yaş ve üzeridir. Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin yaş dağılımları yüzdelik olarak şu şekildedir: 30-40 yaş arası %13.51, 40-50 yaş arası %45.95, 50-60 yaş arası % 35. 14 ve 60 yaş üzeri %5.41’dir.

¹³⁴ Abdullah Çelik ve A. Vahap Uluç; Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği, **İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2009, s. 223.

Şekil 8. Avcılar İlçesi Belediye Meclis Üyelerinin Meslek Durumunun Dağılımı

Yapılan araştırmaya göre Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin 26'sı esnaf-zanaatkâr-serbest meslek ile uğraşmakta, 4'ü işçi ve 1'i emeklidir. Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin meslek dağılımlarının yüzdeler oranı şu şekildedir: Üyelerin %83.87'si esnaf-zanaatkâr ve serbest meslek ile uğraşmaktadır. %12.90'ı işçi ve %3.23'ü ise emeklidir.

Keleş ve Hamamcı'nın, Türkiye genelinde yaptığı çalışmada şu bulgulara ulaşılmıştır:

“belediye meclis üyeleri üzerine yaptıkları çalışmada ise, avukatlık, doktorluk, mimar ve mühendislik, işletmecilik ve mali müşavirlik gibi serbest mesleklerden gelen belediye meclis üyelerinin oranı % 43,6'dır. Öte yandan serbest meslek sayılan, çiftçi, tacir, esnaf ve zanaatkâr kökenli belediye meclis üyelerinin oranı ise, % 40,6'dır. Her iki serbest meslek grubu birlikte değerlendirildiğinde, yerel siyasetçilerin büyük çoğunluğunun serbest mesleklerden geldiği görülmektedir. Keleş ve Toprak'ın da (2000) Türkiye genelinde belediye meclis üyeleri üzerinde yaptıkları başka bir çalışmada ise,

belediye meclislerinde, esnaf, memur ve mühendis gibi meslek gruplarının yoğunlaştığı; emekli memur ve işçinin çok az temsil edildiği vurgulanmıştır.¹³⁵

Kurtoğlu'nun (2004) yaptığı çalışmada belediye meclis üyeleri ile ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır

*“Ankara Keçiören Belediye Meclisi üzerine yaptığı çalışmada, müteahhit ve taşeronların oranı % 21,9; inşaatla uğraşanların oranı ise, % 37,5 olarak görülmüştür”*¹³⁶

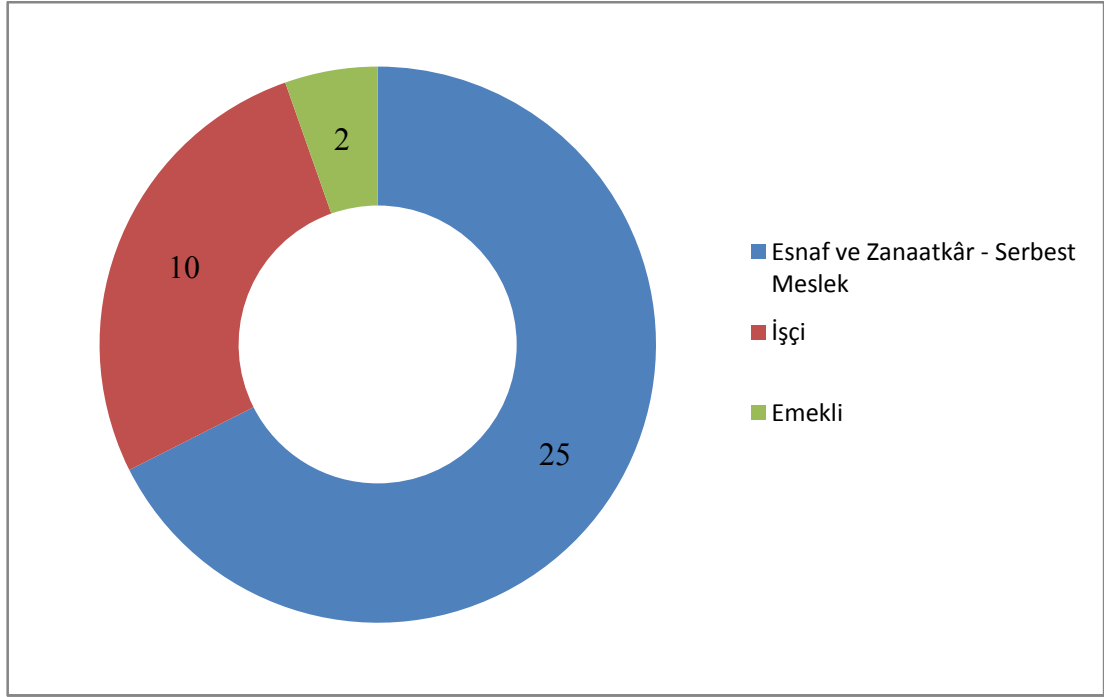
Varol ise yaptığı çalışmada (1989), Bandırma Belediye Meclis üyelerinin mesleklerini 1970 öncesi ve sonrası biçiminde karşılaştırmıştır. Bu çalışma, 1970 yılından önce belediye meclislerinde yer alan avukat, doktor, öğretmen, asker ve muhasebeci gibi meslek mensuplarının etkinliğini yitirdiğini; 1970'ten sonra, mimar, emlakçı ve mali müşavir meslek mensuplarının etkin hale geldiklerini göstermektedir.¹³⁷

¹³⁵ Abdullah Çelik ve A. Vahap Uluç; Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği, **İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2009, s. 223.

¹³⁶ Çelik ve Uluç, s. 223.

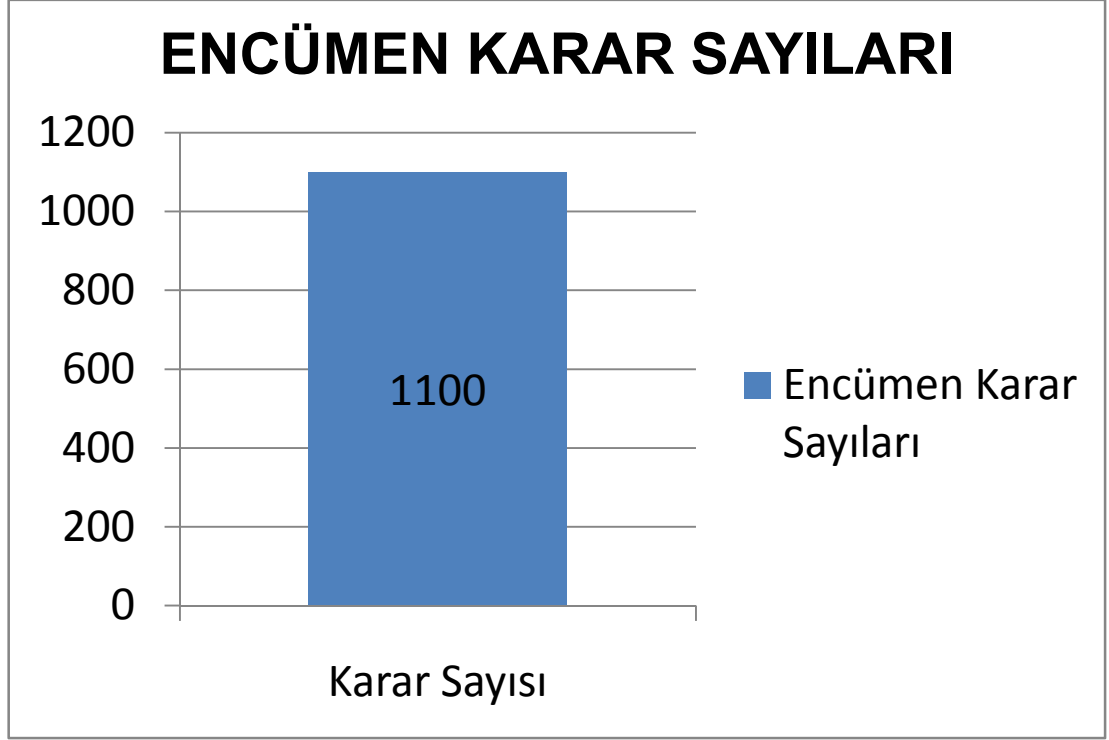
¹³⁷ Çelik ve Uluç, s. 223.

Şekil 9. Başakşehir İlçesi Belediye Meclis Üyelerinin Meslek Durumunun Dağılımı

Yapılan araştırmaya göre Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin 25'i esnaf-zanaatkâr-serbest meslek ile uğraşmakta, 10'u işçi ve 2'si emeklidir. Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin meslek dağılımlarının yüzdeler oranı şu şekildedir: Üyelerin %67.57'si esnaf-zanaatkâr ve serbest meslek ile uğraşmaktadır. %27.03'ü işçi ve %5.41'i ise emeklidir.

Şekil 10. 2013 Yılı Avcılar Belediyesi Encümen Karar Sayıları

2013 yılında Avcılar Belediyesi'nde encümen karar sayıları 1100'dür. Encümen karar sayıları bir belediyenin iş hacmini ve encümene gelen görüşme miktarını gösteren bir ölçüdür. Avcılar Belediyesi'nde Encümen kararları toplam bir sene içinde 1100 adet olmuştur.

“5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 34.maddesine göre Belediye Encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.

b) Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.

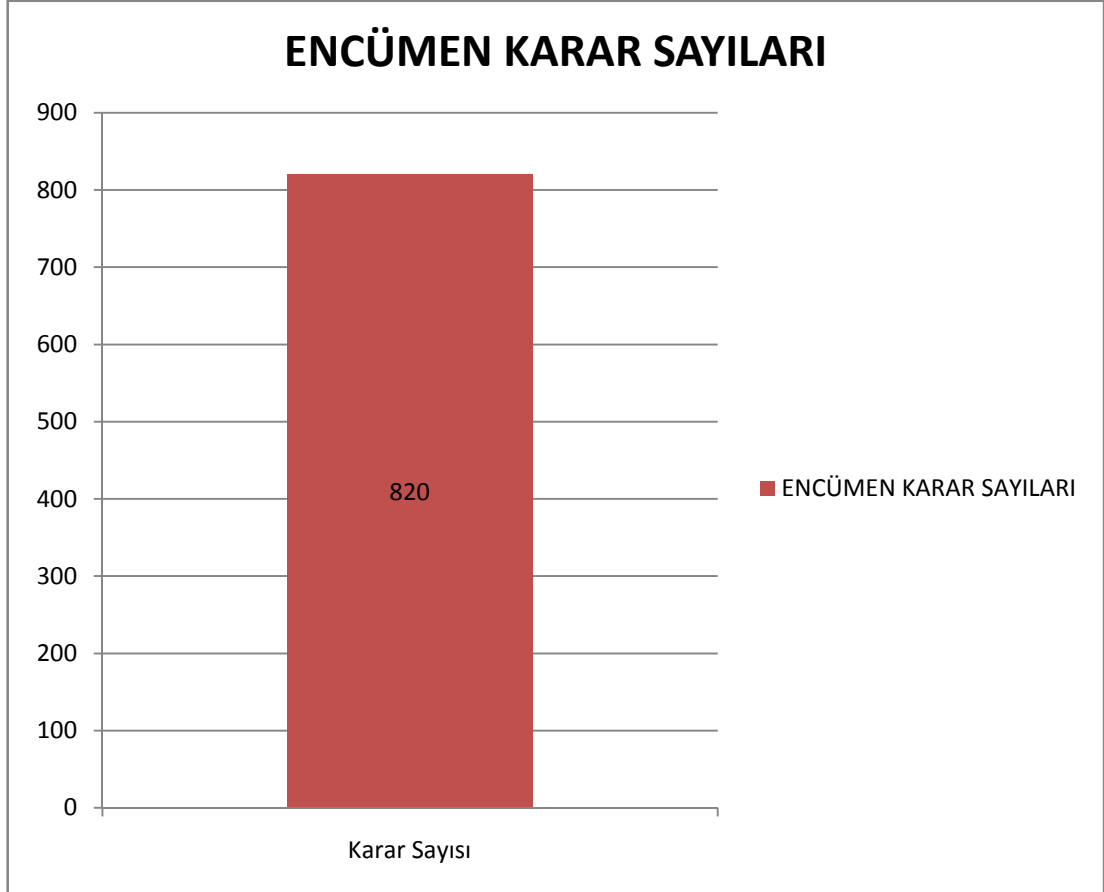
c) Öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.

d) Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

- e) *Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.*
- f) *Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin Yeni Türk Lirasına kadar, dava konusu olan belediye alacaklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.*
- g) *Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.*
- h) *Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.*
- ı) *Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.”*

Avcılar Belediyesi'nin almış olduğu 1100 encümen kararı, belediye çalışmaları dâhilinde tatmin edici bir rakamdır.

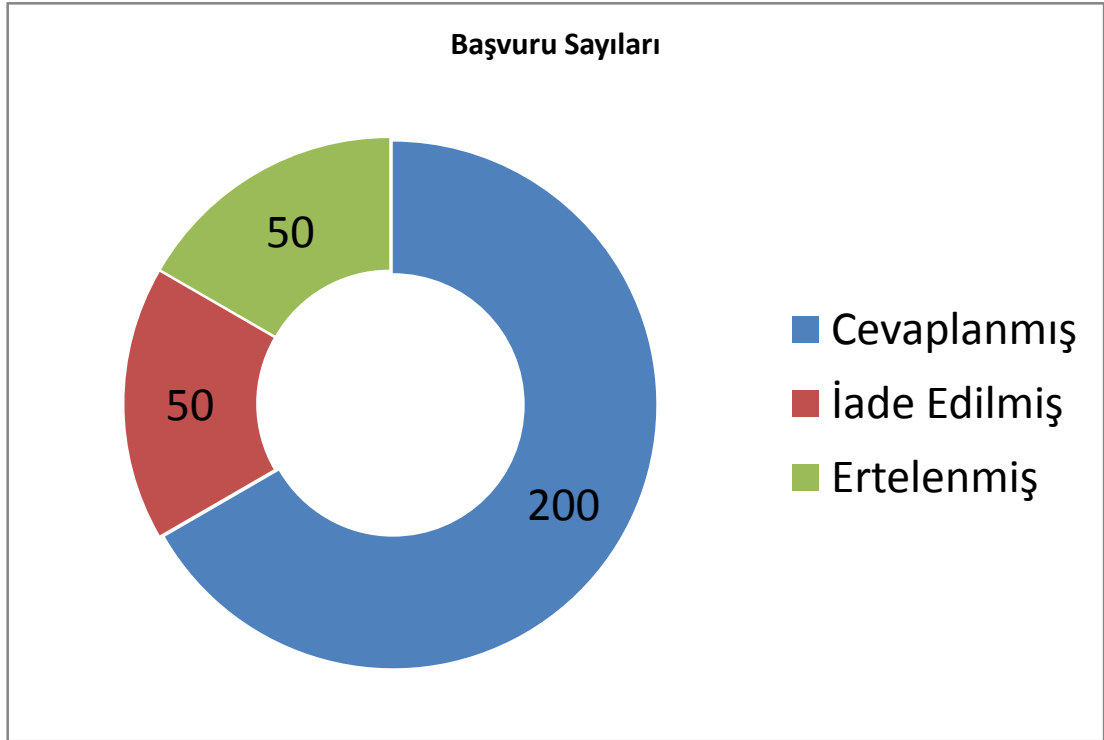
Şekil 11. 2013 Yılı Başakşehir Belediyesi Encümen Karar Sayıları

Yapılan araştırma sonucu, 2013 yılı Başakşehir Belediyesi encümen karar sayısı 820'dir. ¹³⁸ Avcılar Belediyesi'ne göre Başakşehir Belediyesi'nde alınan Encümen karar sayısı 820'dir. Aralarındaki bu sayı farklılığını birçok nedene bağlı olarak açıklayabiliriz. Bunların bir kısmı; nüfus, iş hacmi ve Encümene gitmesi gereken konuların değişkenliği olarak yorumlayabiliriz.

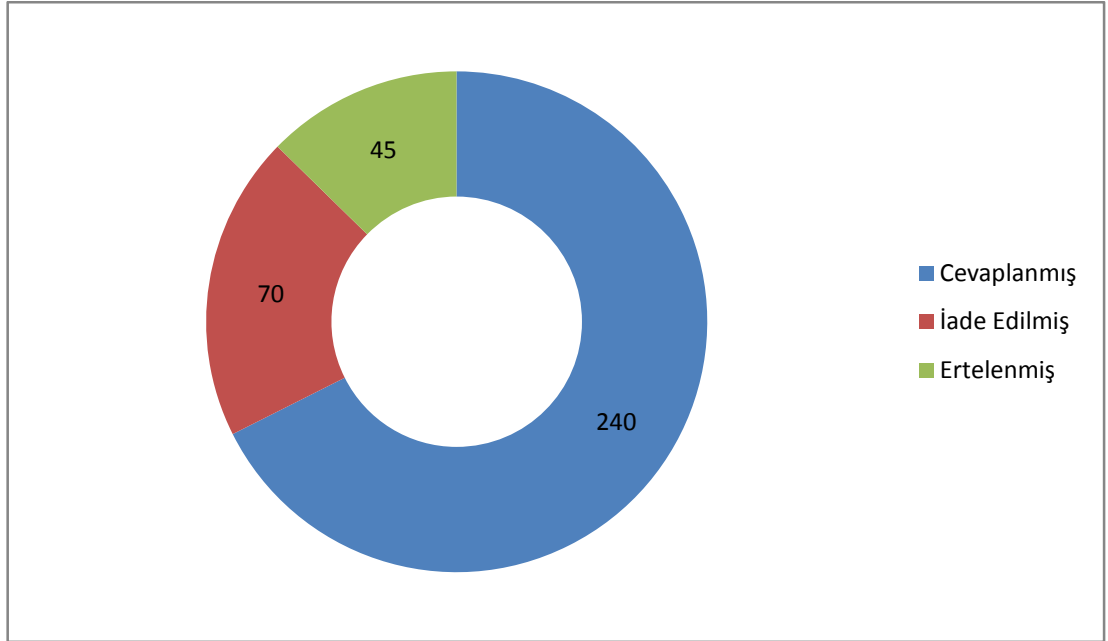
¹³⁸ <http://www.basaksehir.bel.tr/icerik/2143?open=625>

Şekil 12. 2013 BİMER Kayıtlarına Göre Avcılar Belediyesine Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi

Yapılan araştırma sonucu, BİMER kayıtlarına göre Avcılar Belediyesi'ne yapılan başvuruların 200'ü cevaplanmış, 50'si iade edilmiş, 50'si ise ertelenmiştir. Yüzde olarak bakıldığı zaman; 300 başvurunun %66.67'si kabul edilmiş, %16.67'si ertelenmiş ve %16.67'si iade edilmiştir. Cevaplanan başvuruların büyük çoğunlukta olduğu görülmektedir. İade edilen ve ertelenen başvuruların sayısı ise eşittir ve cevaplanan başvuru sayılarına göre oranları düşüktür.

Şekil 13. BİMER Kayıtlarına Göre Başakşehir Belediyesi Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi

Araştırma sonucu, Başakşehir Belediyesi BİMER kayıtlarına göre yapılan başvuruların 240'ü cevaplanmış, 70'si iade edilmiş, 45'i ise ertelenmiştir. Buna göre, başvuruların %67.60'ı cevaplanmış, %19.71'i iade edilmiş, %12.67'si ise reddedilmiştir.

SONUÇ

Demokrasi halkın kendi kendini yönetmesi demek olduğuna göre halkın halkı temsil eden kişileri seçmesi gerekmektedir. Çoğunluğun haklarını ön planda tutarken azınlığın haklarını da koruma altına alan ya da alması gereken demokraside bu açıdan temsil kavramı çok önemlidir. Kişinin halkı temsil etmesi gerekirken, halk da o kişinin gerçekten onları temsil edeceği konusunda güvence vermeleri gerekmektedir.

Siyasi partiler, temsilcilerin bir araya geldikleri arenalar olarak görülebilir. Kitle partileri çoğunluğu kucaklamayı tercih ederken, salt ideoloji güdümünde olan partiler o görüşe mensup insanlara hitap etmektedir. Tek partili, iki partili ve çok partili sistemler de yine temsil konusunun unsurlarıdır. Dağınık ya da sıkı parti disiplinleri de yine temsil konusunun sınırları dâhilindedir. Sıkı parti disiplininde parti liderinin önerisi, milletvekiline uymasa dahi kabul edilmek durumundadır. Bu durumda da kişinin temsil ettiği kitleyi bir kenara bırakıp parti liderinin peşinden gitmesi gibi bir durum yaşanmaktadır. Dağınık parti disiplinlerinde ise milletvekilleri net bir şekilde kitlesel hareket etmemektedirler. Bu da partide birliğin oluşamamasına ve güç kaybına neden olmaktadır. Her milletvekili bu disiplinde kendisini seçenlerin isteklerini dile getiriyor olsa da belirli bir program olmayacağı için düzen yerine dağınıklık meydana gelecektir. Temsil, bu anlamda oldukça dikkat edilmesi gereken bir konudur.

Demokrasinin bir uzantısı olan yerel yönetimler konusunda da halkın birebir katılımı ile gerçekleşebilecek seçimlerin, halkla yakın ilişkiler içerisinde olan belediye ve belediye meclis üyelerinin (il ya da ilçe), daha sağlıklı bir şekilde iletişim kuracağı aşikârdır. İlçe meclis üyesi, halk ile daha yakın olması beklendiği için halkın istekleri daha net ve daha kısa yoldan iletilecektir. Bu da halkta daha çok temsil ediliyormuş izlenimi yaratacaktır.

Araştırmamızın amacı, iki ilçe belediyesinin meclis üye sayıları, cinsiyet dağılımları, eğitim durumları, yaş dağılımları, meslek durum dağılımları, encümen karar sayıları ve BİMER'e yaptıkları başvuruların karşılaştırılması yapılarak belediyecilik durumları değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları şu şekildedir:

- Başakşehir Belediyesi meclis üyesi sayısı toplamda 31'dir. Bunların 21'ini (%67.74) AK Parti, 10'unu (%32.26) ise CHP oluşturmaktadır. Bu mecliste karar alınırken AK Partili meclis üyelerinin hegemonyası söz konusudur. Kararlar alınırken meclis üye sayısının fazlalığı sebebiyle herhangi bir zorluk çekilmemektedir.
- CHP Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin 23'üne (%62.16), AK Parti ise 14'üne (%37.84) sahiptir. Bu mecliste karar alınırken ise Başakşehir'in aksine CHP'li meclis üyelerinin hegemonyası söz konusudur. Kararlar alınırken meclis üye sayısının fazlalığı sebebiyle herhangi bir zorluk çekilmemektedir.
- Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin %6.45'i kadın, %93.55'i erkektir. Bu veriler kadın temsil oranının azlığını göstermektedir.
- Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin %13.51'i kadın, %86.49'u erkektir. Bu veriler kadın temsil oranının azlığını göstermektedir.
- Başakşehir Belediyesi Meclis üyelerinin eğitim düzeylerinin yüzdelerik dağılımı: Orta düzey ve lise mezunlarının oranı %35.48, lisans mezunlarının oranı %51.61, yüksek lisans mezunlarının oranı ise %12.90'dır. Bu veriler ışığında, lisans mezunlarının çokluğu bunun yanında orta düzey ve lise mezunlarının da yadsınılmayacak derece

varlığını görmek mümkün. Kısacası belediye meclis üyelerinin eğitimi noktasındaki nitelikler birincil düzeyde önem arz etmemektedir.

- Avcılar Belediyesi Meclis Üyelerinin eğitim düzeyleri dağılımının yüzdelerle dağılımı şu şekildedir: Orta düzey mezunların oranı %32.43, lise mezunlarının oranı %27.03, lisans mezunlarının oranı %32.43 ve yüksek lisans mezunlarının oranı %8.11'dir. Bu veriler ışığında, Başakşehir belediyesinde gördüğümüz gibi lisans mezunlarının çokluğu bunun yanında orta düzey ve lise mezunlarının da yadsınılmayacak derece varlığını görmek mümkün. Kısacası belediye meclis üyelerinin eğitimi noktasındaki nitelikler birincil düzeyde önem arz etmemektedir.
- Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin yaş dağılımları yüzdelerle olarak: 30-40 yaş arası %19.35, 40-50 yaş arası %38.71, 50-60 yaş arası %38.71 ve 60 yaş üzeri %3.23'tür.
- Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin yaş dağılımları yüzdelerle olarak: 30-40 yaş arası %13.51, 40-50 yaş arası %45.95, 50-60 yaş arası %35.14 ve 60 yaş üzeri %5.41'dir.
- Başakşehir Belediyesi meclis üyelerinin meslek dağılımlarının yüzdelerle oranı: Üyelerin %67.57'si esnaf-zanaatkâr ve serbest meslek ile uğraşmaktadır. %27.03'ü işçi ve %5.41'i ise emeklidir.
- Avcılar Belediyesi meclis üyelerinin meslek dağılımlarının yüzdelerle oranı: Üyelerin %83.87'si esnaf-zanaatkâr ve serbest meslek ile uğraşmaktadır. %12.90'ı işçi ve %3.23'ü ise emeklidir.
- 2013 yılında Avcılar Belediyesi'nde encümen karar sayıları 1100'dür. Encümen karar sayıları bir belediyenin iş hacmini ve encümene gelen

görüşme miktarını gösteren bir ölçüdür. Avcılar Belediyesi'nde Encümen kararları toplam bir sene içinde 1100 adet olmuştur.

- 2013 yılı Başakşehir Belediyesi encümen karar sayısı 820'dir. Avcılar Belediyesi'ne göre Başakşehir Belediyesi'nde alınan Encümen karar sayısı 820'dir. Aralarındaki bu sayı farklılığını birçok nedene bağlı olarak açıklayabiliriz. Bunların bir kısmı; nüfus, iş hacmi ve Encümene gitmesi gereken konuların değişkenliği olarak yorumlayabiliriz.
- BİMER kayıtlarına göre Avcılar Belediyesi'ne yapılan başvuruların 200'ü cevaplanmış, 50'si iade edilmiş, 50'si ise ertelenmiştir. Yüzde olarak bakıldığı zaman; 300 başvurunun %66.67'si kabul edilmiş, %16.67'si ertelenmiş ve %16.67'si iade edilmiştir. Cevaplanan başvuruların büyük çoğunlukta olduğu görülmektedir. İade edilen ve ertelenen başvuruların sayısı ise eşittir ve cevaplanan başvuru sayılarına göre oranları düşüktür.
- Başakşehir Belediyesi BİMER kayıtlarına göre yapılan başvuruların 240'ü cevaplanmış, 70'si iade edilmiş, 45'i ise ertelenmiştir. Buna göre, başvuruların %67.60'ı cevaplanmış, %19.71'i iade edilmiş, %12.67'si ise reddedilmiştir.

KAYNAKÇA

ALİEFENDİOĞLU, Yılmaz; **Siyasal Partiler ve Sivil Toplum Örgütleri**, Ankara, Anayasa Yargısı, 1999,

ALKAN, Haluk, TAŞ, Ethem; **Yerel Siyasetin Dönüşümü: Afşin Örneği**, Ankara, Kesit Yayınları, 2007.

ARBLASTER, Anthony; **Demokrasi**, Nilüfer Yılmaz (çev.). Ankara, Doruk Yayınları, 1999.

AYDIN, Ahmet Hamdi; "Bir "Yerel Yönetim" olan "Özel İdare"nin "Genel Meclisi" ". **Yerel Siyaset Dergisi**, Eylül, Sayı 33, 2008.

BAŞARAN, İsmail. **Kent ve Yerel Yönetim**. İstanbul, Okutan Yayıncılık, 1. Baskı, 2008.

BATAL, Salih; "Avrupa Birliği Yönetime Katılım İlkesinin Türkiye Uygulaması Örneği: Kent Konseyleri. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı", **Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1**, Birinci Baskı, 2011, s. 75-94.

BEYHAN, Eyüp; "Demokratik Katılımla Yerel Yönetim". **Yerel Siyaset Dergisi**, Ekim, Sayı 34, 2008.

BİLGİN, Kamil Ufuk, CAN, Hasan H; **Yerel Yönetimler Personeline Etkisi Açısından Yerel Yönetimler Reformu**. Sakarya Üniversitesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya, Erkaam Matbaa, 2008.

BULUT, Yakup, TANIYICI, Şaban; "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği". **Sosyal Bilimler Dergisi**, Dumlupınar Üniversitesi, Sayı 21, 2008.

CAHİT Emre; **Mülki Yönetim Sisteminin Geçerliliği ve Sistemde Kopmalar**, İyi yönetim Arayışında Türkiye'de Mülki İdarenin Geleceği, Cahit Emre (Ed.), Ankara, Türk İdari Araştırmalar Yayını, 2002.

ÇELİK, Abdullah; "Yerel Temsil Açısından Yerel Seçilmişler Üzerine Bir Araştırma: Bingöl İl Merkezi". **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 17, Sayı 1, 2008.

ÇEVİKBAŞ, Rafet; "Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye'deki Durumu". **Türk İdare Dergisi**, Haziran Sayı 407, 1995.

ÇİFTÇİOĞLU, Hüseyin; "Yerel Siyaset Göksun Örneği", (Yüksek Lisans Tezi) Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2006, s. 1-135.

ÇİTÇİ, Oya; **Yerel Yönetimlerde Temsil**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No. 226. Ankara, Üçbilek Matbaası, 1989.

ÇİTÇİ, Oya; "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 6, Kasım 1996.

DAVEY, Kenneth; **Strengthening Municipal Government**, Report INU 47, New York, The World Bank, 1989.

DEMİR, Oral; "Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye'de Yerel Gündem 21 Örneği)", (Yüksek Lisans), Tezi Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, . Ss. 1-132, 2008.

DUVERGER, Maurice; **Siyasi Partiler**, Çev. Ergun ÖZBUDUN, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, 1992.

ERDER, Sema, İNCİOĞLU, Nihal; **Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004**. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 2008.

ERYILMAZ, Bilal; **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Erkam Matbaası, 1996.

ERYILMAZ, Bilal; **Kamu Yönetimi**. İstanbul, Erkam Matbaası, 2000.

GÖZLER, Kemal; **İdare Hukukuna Giriş**, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 2002.

GUNTHER, Richard, LARRY, Diamond; **Typesand Functions of Parties, Political Partiesand Democracy**, USA, The Johns Hopkins Press. 2001.

GÜLER, Birgül; **Belediye Gelirlerinin Yapısı: 1925-1989, Çağdaş Yerel Yönetimler**, C. 3, S. 1, Ocak 1994; YALÇINDAĞ, Selçuk; **Yerel Yönetimler Sorunlar ve Çözümler**, TÜSİAD Yayını, İstanbul, 1992.

İNAN, Atilla; “Demokratik Kitle Örgütlerinin Yerel Yönetimlere Demokratik Katılımı”. Ankara. **Çağdaş Yerel Yönetimler**”, C. 7, S. 2, **TODAİE Yayınları**, 1998.

KAPANİ, Münci; **Politika Bilimine Giriş**. 11. bs. Ankara, Bilgi Yayınevi. 1999.

KAR, Bülent; “Yerel Demokrasi için Yerel Siyaset”, **Yerel Siyaset Dergisi**, Yıl 1, Sayı 1, 2006. .

KAYA, Erol, ŞENTÜRK, Hulusi, DANIŞ, Osman, ŞİMŞEK, Sami; **Modern Kent Yönetimi - 1.** 1. bs. , İstanbul, Okutan Yayıncılık, 2007.

KAYNAK, Cemil; **Siyaset Yazıları**, İstanbul, Der Yayınları, 1998.

KAVRUK, Hikmet; "2004 ve Sonrası Yerel Yönetim Reform Girişimleri Açısından Köy ve Mahalle Yönetimleri", Sakarya Üniversitesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya, Erkaam Matbaa, 2008, s. 54-69

KELEŞ, Ruşen; **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Ankara: Cem Yayınevi, 2006, s. 108.

KOÇAK, Hüseyin, TOLANLAR, Melek; **29 Mart 2009 Yerel Seçim Sonuçları Bağlamında Değişen Kentsel Siyasal Davranışlar (Afyonkarahisar ve Aydın Örnekleri)**. Aydın, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi "Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar", Adnan Menderes Üniversitesi, 2009.

KROUWELL, Andre; **Handbook Of Party Politics**. Ed. Richard S. Katz & William Crotty. Londra, Sage Publications, 2006.

KUZU, Burhan; "1961 ve 1982 Anayasalarında ve Bunlara İlişkin Siyasi Partiler Kanunlarında Siyasi Parti Kavramı, Kuruluşu ve Kapatma Rejimi (Karşılaştırmalı Bir İnceleme)", **İÜHF**, C. LII, S. 1-4, 1987.

LASWELL, Harold; **Politics, Who Gets What, When, How**, Ohio, Meridian, 1958.

NACAĞ, Osman; AB Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi. (Yüksek Lisans Tezi), 2007, ss. 1-148.

ÖZTEKİN, Ali; **Siyaset Bilimine Giriş**, Ankara, Siyasal Kitabevi. 2001, s. 74

MANFRED G. Schmidt; **Demokrasi Kavramına Giriş**, Çev. : M. Emin Köktaş, Ankara, Vadi Yayınları, 2001, s. 13

NADAROĞLU, Halil; **Mahalli İdareler**, 4. Baskı, İstanbul, 1982.

ORTAYLI, İlber; **Gelenekten Geleceğe**, İstanbul, Ufuk Kitapları, 2001.

ÖZ, Esat; **Otoriterizm ve Siyaset**. Ankara, Yetkin Yayınları, 1996.

ÖZBUDUN, Ergun; **Siyasal Partiler**. Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1979.

ÖZTEKİN, Ali. **Siyaset Bilimine Giriş**, Ankara, Siyasal Kitabevi. 2001.

PITKIN, Hanna Fenichel; **The Concept of Representation**, The University of California Press, 1967. .

POLATOĞLU, Aykut; **Kamu Yönetimi Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**, 2. Baskı, Ankara, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A. S, Metu Pres Yayınları, Ekim, 2003.

SARIBAY, A. Yaşar; **Türkiye'de Demokrasi ve Politik Partiler**, İstanbul, Alfa Yayınları. 2001.

TALAS, Mustafa; Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi, **TÜBAR-XXIX**, 2011.

TANİLLİ, Server; **Devlet ve Demokrasi Anayasa Hukukuna Giriş**, 8. baskı, İstanbul, Çağdaş Yayınları, 1996.

TEKELİ, İlhan, “Örgütlü Kentler”, **Antakya Kent Kurultayı Bildiriler Kitabı**, Ankara: Detay Yayıncılık, 2004.

TEKELİ, İlhan ve İLKİN, Selim; **Avrupa Birliği Türkiye ve Yerellik**, 2. Baskı, İstanbul, Birmat Ltd. Şti. Yayınları, 2005.

TEZİÇ, Erdoğan; **Anayasa Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınları, 2009

TUNALIGİL, Ş. Tuğrul; “Siyasal Parti Seçim Kampanyası Sürecinde Reklamların Rolü ve Türkiye’den Bir Uygulama: Cumhuriyet Halk Partisi’nin 3 Kasım 2002 Erken Genel Seçimindeki Siyasal Reklam Kampanyası”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2005.

TUNAYA, Tarık Zafer; **Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku**, Ankara, Ekin Yayınları, 1982.

TUNCER, Erol; **Siyasi Partiler ve Demokrasi Sempozyumu**, Ankara, Tesav Yayınları. 1995.

TURAL, Erkan. “II. Meşrutiyet Döneminde Siyasal Partilerin Taşra Politikaları”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 37, Sayı: 4, 2004.

TÜRKÖNE, Mümtaz’er; **Siyaset**, Ed. Ankara, Lotus, 2003.

ULUSOY, Ahmet, AKDEMİR, Tekin; **Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.

UNAT ABADAN, Nermin; **Siyaset Sosyolojisi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. 1983.

ÜSTÜNİŞİK, Belma; **Bazı Ülkelerde Yerel Yönetim Modelleri**, Ankara, DPT Yayını, 1992.

WEBER, Max; **Sosyoloji Yazıları**, Taha Parla (Ed.), Ankara, İletişim Yayınları, 1996.

YANIK, Murat, ÖZCAN, Hüseyin; **Siyasi Partiler Hukuku**, İstanbul, Der Yayınları. 2007.

YILDIRIM, Uğur, ÖNER, Şerif, AKSU, Hüseyin, TATLI, Melike; “Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt: 8, Sayı: 15, 2011.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.akademiktisat.net/calisma/kamu_yonetim/kamu_tercih_ekaplan.htm

<http://www.basaksehir.bel.tr/icerik/2143?open=625>

<http://www.icisleri.gov.tr>

www.yerelsiyaset.com/v4/medya/ysiyaset.pdf

ÖZET

Demokrasi çoğunluğun haklarının birincil olarak belirlediği gibi azınlık haklarını da güvenceye alan, sosyal eşitsizliği yok etme adına fırsat eşitliğini gözeten ve kamu işlerinde halkın katılımını ve görüşünü benimseyen bir araçtır. Demokrasinin, demokratik yönetim olarak halkı temsil etme niteliği taşıması gerekmektedir. Demokratik yönetimlerde temsil, halk katmanlarıyla temsilciler arasındaki oransal denkliliği temsil eder. Başka bir deyişle halkın seçtiği belediye meclis üyeleri, farklı sınıf ve toplumsal kesimde yer alan toplulukları temsil etmektedir. Temsil edenlerle seçmenler arasında mesafe yakınlığının olması etkililik ve verimliliğin artmasına sebeptir.

Temsil noktasında yaş, cinsiyet, eğitim ve meslek grubu önemli noktalar. Günümüzde hızlı gelişen bilim ve teknoloji ışığında yerel mekanizmaların artışı görülmektedir. İnsanları sisteme dâhil etmek ve yerel kalkınmayı sağlamak için bir takım oluşumlar kurulmaktadır. Bu çalışmada demokrasi ve temsil kavramlarına değinilmiş ve yerel yönetimler bazında incelemeler yapılmıştır. Avcılar ve Başakşehir Belediyeleri'nin meclis üyeleri karşılaştırılmış; meclis üye sayıları, cinsiyet dağılımları, eğitim durumları, yaş dağılımları, meslek durum dağılımları, encümen karar sayıları ve BİMER'e yaptıkları başvurular incelenmiştir.

ABSTRACT

Democracy is a tool which guarantees minority rights as possible as majority rights, tries to overcome social inequality and adopts the society's participation to public affairs. Democracy should represent the society. In democratic regimes, representation includes the balance between society and representatives. In other words, representatives who vote are elected by society which includes different classes and communities. Efficiency and effectiveness can raise with close relationship between representatives and voters.

Age, gender, education and profession are the keypoints of representation. Local mechanisms are developing in consideration of science and technology. New institutions are establishing to attract people to incorporate them to the system and to provide the local development. The purpose of this analyze is that democracy and representation terms are detailed in the base of local government. Avcılar and Basakşehir Municipality's local council members, number of members, their genders, educational, age, professions, commission decisions and appeals to BIMER are compared.